

Novice iz Moravške doline

4 / 2020

GLASILO OBČINE MORAVČE / MAJ/JUNIJ 2020 / ŠTEVILKA 4 / LETNIK XXI

Prostovoljstvo na Moravškem / str. 12 – 18

V času epidemije so se v Moravški dolini izkazali pripadniki občinske Civilne zaščite, Gasilske zveze, Rdečega križa ter številni drugi prostovoljci. Občani smo jim iskreno hvaležni!

Moravški planinski dom ima nove najemnike / str. 22

Le 14 dni pred razglasitvijo covid-19 epidemije je planinski dom ponovno odprl vrata. Čas izrednih razmer so novi najemniki izkoristili za ureditev okolice in samega doma.

Podaljšano bivanje na daljavo / str. 27

Otroci in učitelji so se res navadili, da se vidijo in slišijo preko računalnikov. A vsi si želijo nazaj v učilnice.

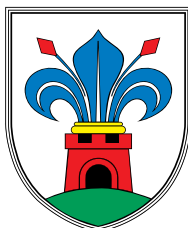

Bela štorcklja v Moravški dolini / str. 40

Tudi letos je marca k nam priletel štrk in začel graditi gnezdo. Kmalu se mu je pridružila še štorcklja. Vse sprehajalce in opazovalce prosimo, da ju ne vznemirjajo.

Prostovoljstvo
na Moravškem

**Občina
Domžale****Občina
Mengeš****Občina
Lukovica****Občina
Moravče****Občina
Trzin**

Izjava županov petih občin glede podjetja Prodnik

Glede na medijsko izpostavljeno dogajanje v javnem komunalnem podjetju Prodnik, župani občin Domžale, Mengeš, Lukovica, Moravče in Trzin pozivamo pristojne nadzorne organe, da čim prej opravijo svoje delo, da bomo lahko glede na ugotovitve sprejeli ustrezne odločitve kot ustanovitelji.

V skladu s svojimi pristojnostmi bomo župani aktivno sodelovali pri razreševanju razmer v komunalnem podjetju Prodnik.

Izjavo so podpisali:

Toni Dragar
župan občine
Domžale

Franc Jerič
župan občine
Mengeš

mag. Olga Vrankar
županja občine
Lukovica

dr. Milan Balažič
župan občine
Moravče

Peter Ložar
župan občine
Trzin

Vse prireditve in dogodki do nadaljnjega odpadejo!

25. junij - DAN DRŽAVNOSTI

Država nam ni bila podarjena. Izborili smo si jo – s peresom, besedo in žal, tudi z življenji. Zato je nikoli ne smemo jemati kot nekaj, kar je samoumevno. To je naš dolg do vseh, ki so pomembno, morda tudi usodno, prispevali k postavitvi temeljev samostojne Republike Slovenije. To je dolg predvsem do tistih, ki niso več z nami.

Država smo vsi – od uradnih institucij do društev, od predsednika države do slehernega državljanja. Vsak lahko in mora prispevati h gradnji boljše Slovenije – tudi to je naš dolg do prednikov in obljuba našim potomcem.

Ob Dnevu državnosti vam čestitam in upam, da se bomo lahko na predvečer praznika srečali na skupnem praznovanju v središču Moravč, ko bomo tudi podelili občinska priznanja in odkrili spomenik Juriju Vegi pred občinsko stavbo. Vabilo boste prejeli po pošti.

V primeru, da bodo zaradi ukrepov za zagotavljanje zdravja in varnosti občanov, veljali strožji predpisi glede zbiranja ljudi, proslave ne bomo izpeljali na običajen način. V tem primeru vam želim prijetno praznovanje v družinskem krogu.

dr. Milan Balažič, župan

Novice iz Moravske doline

MAJ/JUNIJ 2020
ŠTEVILKA 4
LETNIK XXI

Novice iz Moravske doline je informativno glasilo občine Moravče, ki je tudi izdajateljica. ISSN 2536-4057. Izhaja predvidoma desetkrat letno in ga prejemajo vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Sedež in naslov uredništva
Občina Moravče
Vegova ulica 9
1251 Moravče

01 724 71 40

E-poštni naslov
moravske.novice@moravce.si

Odgovorna urednica
mag. Tatjana Čop

Uredniški odbor
Eva Babnik
Bernarda Mal
dr. Franci Malin
mag. Matjaž Marolt
Anja Ravnikar

Likovni urednik in oblikovanje
mag. Blaž Slapar

Lektoriranje
Bernarda Mal

Fotografija na naslovnici
Simon Burja

Tisk
Tiskarna Januš d.o.o.

Naklada
1800 izvodov

Rokovnik izhajanj, navodila za pisce prispevkov in cenik oglasnega prostora so objavljeni na spletni strani www.moravce.si.

Naslednja številka izide 23. julija. Prispevke za objavo pošljite na elektronski naslov moravske.novice@moravce.si. Rok za oddajo je 1. julij.

Pisci sami jamčijo za verodostojnost vsebine objav ter za avtorstvo besedil in slikovnega gradiva.

Novice iz Moravske doline so vpisane v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 374.

Novi občinski prostorski načrt

Drage Moravčanke, spoštovani Moravčani.

dr. Milan Balažič
župan občine Moravče

Prvi val epidemije korona virusa je za nami. Za zdaj smo zmagali. Epidemijo smo v državi kot v občini obvladali. Življenje se počasi normalizira, vendar moramo ostati še naprej pozorni in odgovorni. Nevidni sovražnik se je potuhnil, cepiva še ni, jeseni in pozimi (tako pravijo nekateri epidemiologi) lahko pričakujemo drugi val. V času epidemije je običajno razvojno, družbeno in politično življenje naše občine nekoliko zastalo. Nekateri razvojni projekti so se premaknili v bližnjo

prihodnost, toda vsak dan se trudimo, da nadoknadimo zamude. Vmesni čas smo izkoristili tudi zato, da smo skupaj s podjetjem Locus pripravili temeljni dokument, na katerem bo v prihodnjem desetletju temeljil razvoj naše občine – »Poročilo o stanju v prostoru in izhodišča za pripravo sprememb in dopolnitev OPN Moravče«. Preprosto rečeno, gre za podlago novega občinskega prostorskega načrta, kar mora zanimati vsakogar, ki ima namen v tem desetletju karkoli graditi ali kako drugače posegati v prostor.

Prebivalstvo občine Moravče

Nazadnje je Občinski svet sprejel občinski prostorski načrt leta 2015. Pri njegovi uporabi se je izkazala potreba po spremembi, podane so bile tudi številne pobude s strani pravnih in fizičnih oseb. V postopku sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta ga bomo nadgradili z novimi razvojnimi težnjami, ki so se pokazale v zadnjih letih. Pri tem bomo izhajali iz obstoječega stanja, ki ga lahko opišem z naslednjimi kazalci. Število prebivalcev v občini Moravče je v zadnjih dvajsetih letih nenehno rastlo; konec leta 2019 jih je bilo 5427. Povečalo se je za 1086 prebivalcev, kar predstavlja rast po stopnji 25,1 %. V primerjavi s slovenskim povprečjem, ki je 4,7 %, ugotavljamo, da je izjemno visoka stopnja. Selitveni in naravni prirast je uravnotežen, vsakega je približno polovica.

Število prebivalcev se je povečalo v 39 naseljih (v občini jih je skupaj 49). Največji delež rasti števila prebivalcev je zaznati v zahodnem delu občine, v gravitacijskem območju naselja Vrhpolje pri Moravčah. Največji delež povečanja prebivalstva zaradi naravnega prirasta je zaznati v vzhodnem delu občine, v gravitacijskem območju naselja Peče.

V OBČINI MORAVČE IMAMO 755,5 HEKTARJEV OBMOČIJ VARSTVA VODNIH VIROV (12,3 % OBMOČJA OBČINE). NEKATERI NAJPOMEMBNEJŠI VODNI VIRI SO OGROŽENI Z RUDARSKO DEJAVNOSTJO (TERMIT, IAK), ŠE POSEBEJ PA Z ODLAGANJEM NEVARNIH SNOVI.

Največji delež povečanja zaradi selitvenega prirasta pa na zahodu občine. Gledano po posameznih naseljih je največ naravnega prirasta zabeležen v naseljih Križate (25 %), Straža pri Moravčah (17,4 %), Podstran (16,7 %) in Gorica (16,1 %), zaradi nselitvenega prirasta pa v naseljih Zalog pri Kresnicah (62,9 %), Spodnja Dobrava (51,9 %), Hrastnik (31,9 %) in Podstran (30,9 %).

Ugodna starostna struktura

O bčina Moravče je mlada občina z ugodno starostno strukturo. Najboljša se pojavlja v območju Peč: očitno je, da slabše gospodarske razvojne možnosti v tem delu občine ne vplivajo na slabšo nataliteto, kar je verjetno posledica tradicionalnega okolja in večjih družin na podeželju. Najboljšo starostno strukturo imajo naselja Hrib nad Ribčami, Pogled in Križate, najslabšo pa naselja Selce pri Moravčah, Gabrje pod Limbarsko goro in Dešen – v teh treh naseljih je v zadnjih desetih letih mogoče zaznati največji porast indeksa staranja.

Število žensk v rodni dobi za leto dni znaša 1259 ali 46,4 % vseh žensk. Število žensk v rodni dobi se je v občini Moravče v zadnjih desetih letih povečalo za 6,1 %, v Sloveniji pa zmanjšalo za 11,4 %. Število žensk v rodni dobi se je največ povečalo v naseljih Drtija, Spodnji Tuštanj in Vrhpolje pri Moravčah, najbolj pa se je zmanjšalo v naseljih Krašče, Zalog pri Moravčah in Peče. Trend naraščanja števila učencev v Osnovni šoli Jurija Vege stalno narašča – od 454 v šolskem letu 2000/2001 do 594 v šolskem letu 2018/2019. Leta 2019 je bilo v občini Moravče 836 občanov starejših od 65 let, kar predstavlja 15,4 %

prebivalstva občine. Število starostnikov se iz leta v leto povečuje – danes jih je, denimo, 37,3 % več kot pred desetimi leti, kar kaže na nujnost gradnje doma za starejše občane. Ko potegnemo črto: vsi demografski kazalniki v občini so sorazmerno dobri in boljši od slovenskega povprečja.

Gospodarstvo v občini Moravče

V naši občini je 2379 delovno aktivnih prebivalcev, kar predstavlja 44,6 % vseh prebivalcev. Povečanje v zadnjih desetih letih ni bilo veliko, je pa še vedno nad slovenskim povprečjem. V sami občini je 908 delovnih mest, kar kaže, da je razlika med delovno aktivnim prebivalstvom občine in delovnimi mesti v občini še vedno izrazito prevelika. Kar je še slabše, je to, da četrtno (24,7 %) delovnih mest v občini predstavlja rudarstvo, se pravi, podjetje Termit, ki je po vsej Sloveniji znano po svojem skrajno neodgovornem odnosu do ljudi in narave. Iz povedanega izhaja, da ima naša občina izrazito visok indeks delovnih migracij. Ali drugače povedano, v občini imamo premajhno število delovnih mest, saj je delovno aktivnega prebivalstva kar dva in pol krat več, kot je delovnih mest v občini.

Dejstvo, da se kar 80,2 % delovno aktivnega prebivalstva vozi v druge slovenske občine, nas lahko skrbi. V Ljubljano se vozi 38,3 %, v Domžale 19,3 % in v Kamnik 3,2 % naših delovno aktivnih ljudi. Nekaj malega zaposlujejo še bližnje občine Trzin, Mengeš, Komenda, Zagorje ob Savi in Litija. Če pogledamo zgodbo v nasprotni smeri, nam ta pokaže, da občina ni zaposlitveno središče: Iz drugih občin prihaja na delo v našo občino manj kot 1,5 % delovno aktivnega prebivalstva. Ko pogledamo поблиže, ugotovimo, da je v občini Moravče povprečna mesečna bruto plača znašala 1 488 evrov. V zadnjih desetih letih se je povečala za 16,7 %, kar je pod povprečjem Slovenije. Povprečna slovenska bruto plača leta 2019 je znašala 1 754 evrov, povečanje v zadnjih desetih letih pa je bilo 21,9 %.

Strateška smer: turizem

Zakaj navajam ta dejstva? Zato, ker vam želim povedati, da je naše moravško gospodarstvo še vedno šibko. Po številu na 1000 prebivalcev ima občina Moravče le 70,9 poslovnih subjektov, pri čemer je gospodarskih družb in zadrug izrazito malo. To kaže, da bo veljalo v prihodnje še več energije posvetiti ustvarjanju novih delovnih mest (začenši z domom za starejše občane). Kar v naši dolini (predvsem pri mladih) potrebujemo, je nova podjetniška miselnost, ki bo tudi pri nas botrovala ustanovitvi novih podjetij ali zadrug oziroma odločitvi o zagonu samostojnega podjetništva (s.p.).

Kar opogumlja je dejstvo, da se število poslovnih subjektov v naši občini povečuje, še posebej po demokratičnih spremembah na zadnjih lokalnih volitvah leta 2018.

Največ možnosti za razvoj občine Moravče je na področju turizma, ki mora v prihodnjih letih postati resna gospodarska panoga. Predvsem velja okrepiti ponudbo in dostop do kulturno-zgodovinskih vsebin, ohranjati dosedanje prireditve in začeti z novimi ter gostom iz Slovenije in Sveta bolj približati našo tradicionalno kulinariko. Zato bo v okviru strategije gospodarskega razvoja v naši občini razvoj turizma prevzel odločilno vlogo. Temu bo podrejeno tudi prostorsko načrtovanje, ki bo omogočilo razvoj okoljsko nespornih delovnih mest in razvoj kmetijstva z dopolnilnimi dejavnostmi.

**KMALU BOMO
SPREJELI DOPOLNITVE
NARAVOVARSTVENIH
SMERNIC, PREDVSEM S
STALIŠČA DOVOLJENIH
POSEGOV V PROSTOR NA
VAROVANIH OBMOČJIH.**

Stavbna zemljišča, krajina in varstvo naravnih virov

Največja območja stavbnih zemljišč predstavljajo naselja Moravče (60,1 ha), Vrhpolje pri Moravčah (13,2 ha) in Peče (10,8 ha). Ta tri naselja so z občinskim prostorskim načrtom opredeljena kot središča – Moravče kot glavno lokalno središče, Vrhpolje in Peče pa kot lokalni središči. Za zahodni in osrednji del občine (gravitacijski območji naselij Vrhpolje pri Moravčah in Moravče) se velika večina stavbnih zemljišč, kjer je možna gradnja hiš in stanovanj, pojavlja znotraj naselij, medtem ko je za vzhodni del občine (gravitacijsko območje naselja Peče) bolj značilna razpršena poselitev. Največ stavbnih zemljišč, na katerih je možna gradnja, se torej pojavlja v naseljih Moravče, Vrhpolje pri Moravčah in Peče, enako velja za nepozidana zemljišča. Takšne bodo tudi strokovne podlage za usmerjanje poselitve.

Spremembe dejanske rabe na območjih kmetijskih in gozdnih zemljišč v letih od 2009 do 2019 niso velike. Nekoliko se je zmanjšal obseg obdelanih kmetijskih zemljišč (za 34,4 ha ali za 1,4 %) in obseg gozda (za 72,4 ha ali za 2,2 %); žal pa se je povečal obseg kmetijskih zemljišč v zaraščanju (za 48,4 ha ali za 50,3 %). Obseg intenzivno obdelanih kmetijskih zemljišč (njive in vrtovi) je v letu 2019 znašal 249 ha, kar pomeni, da se je obseg le-teh v zadnjih desetih letih zmanjšal za 48 ha ali za 16,1 %. Do leta 2019 se je v druge rabe spremenilo 119 ha njiv, nove njive pa so vzpostavljene na 71 ha. Zmanjšanje intenzivno obdelanih kmetijskih zemljišč je bilo največje v vzhodnem delu občine (Peče), v osrednjem delu (Moravče) je nekoliko manjši (za 14,7 %), v zahodnem delu občine (Vrhpolje) pa je ostal enak.

Na spremembe krajinske slike bistveno in negativno vpliva izkoriščanje mineralnih surovin. Obseg odprtih kopov se je precej povečal,

digitalni orto-foto zemljevidi pa nam hitro povedo, da se sanacija skoraj ne izvaja, sanacija nelegalnih kopov pa ni bila izvedena. Območja izkoriščanja mineralnih surovin so se v zadnjih desetih letih znotraj zaščitenegega območja Natura 2000 Kandrše–Drtija povečala za 10 ha.

Tako ne bo šlo več naprej. Zato bomo kmalu sprejeli dopolnitve naravovarstvenih smernic, predvsem s stališča dovoljenih posegov v prostor na varovanih območjih. Pri tem bo velik poudarek na dejavnostih pridobivanja mineralnih surovin.

Varstvo kmetijskih zemljišč, vodnih in drugih naravnih virov

Na območju občine imamo 2493 ha kmetijskih zemljišč (40,6 %). Registriranih je 365 kmetijskih gospodarstev, njihova povprečna velikost je 5,6 ha. Večja kmetijska gospodarstva se pojavljajo v vzhodnem delu občine (Peče), drugod pa so v povprečju manjša. Čeprav je kmetijska politika pretežno v domeni države oz. EU, bomo pripravili strokovne podlage za trajno varstvo kmetijskih zemljišč – tudi v novem občinskem prostorskem načrtu. Glede na to, da več kot polovico občine prekriva gozd (3220 ha ali 50,3 % območja občine), velja enako izdelati strokovne podlage za varstvo gozdov.

V občini Moravče imamo 755,5 ha območij varstva vodnih virov (12,3 % območja občine). Nekateri najpomembnejši vodni viri so ogroženi z rudarsko dejavnostjo (Termit, IAK), še posebej pa z odlaganjem nevarnih snovi. Na podlagi analize tveganja za vodne vire bomo izoblikovali strokovne podlage za zaščito in varstvo naših vodnih virov.

Površine izkoriščanja mineralnih surovin v občini obsegajo 307 ha, kar predstavlja 5 % površine celotne občine. Trenutno je odprtih 90 ha ali 30 % nekoč načrtovanih površin.

Danes smo trdno odločeni, da širjenja teh površin ne bo več. Nasprotno! Na območju občine sta podeljeni dve koncesiji: IAK za nahajališče Ušenišče 2 (**za škandaloznih 50 let – od leta 2016 do 2066!**) in Termit za nahajališče Moravska terciarna kadunja (od leta 2001 do 2021). Za nahajališče Križate je koncesija potekla leta 2011, kopi na območjih naselij Hrastnik, Pogled in Zgornje Koseze pa so ilegalni in obratujejo brez koncesije. Teh kopov ne želimo legalizirati, ampak jih je potrebno sanirati na podlagi rudarskega načrta.

Varstvo zdravega okolja za ljudi

Znotraj pasu, ki je oddaljen 500 metrov od območij kopanja mineralnih surovin in je neposredno pod vplivi, ki škodijo človekovemu zdravju, je kar 35 % ali 1284 vseh stavb v občini Moravče. Znotraj tega pasu živi 3190 naših prebivalcev, torej 58,8 % vseh prebivalcev občine. V 17 naseljih več kot polovica prebivalcev živi v tem pasu, v sedmih naseljih pa celo vsi prebivalci. Izmed 307 ha območij mineralnih surovin, ki jih opredeljuje obstoječi občinski prostorski načrt, 54 ha (17,6 %) posega na območje ohranjanja narave, na ekološko pomembno območje Kandrše in območje Natura 2000 'Kandrše–Drtiščica'. Del območja pridobivanja mineralnih surovin v Soteski pri Moravčah pa se nahaja na območju naravne vrednote – nahajališča miocenskih peskov in lumakel ostrig v peskokopu Za britofom pri Moravčah. Izmed 307 ha območij pridobivanja mineralnih surovin kar 28,5 ha (9,3 %) posega na območja varstva kulturne dediščine. Za ta območja ni bil nikoli sprejet podroben občinski prostorski načrt.

Strokovnjaki ugotavljajo, da je slabo načrtovano in še slabše nadzorovano izkoriščanje pomembno negativno vplivalo na krajinsko sliko in zdravje ljudi. Predvsem je zaskrbljujoče dejstvo, da velika večina

(skoraj 60 % prebivalcev občine) živi v območjih negativnega vpliva pridobivanja mineralnih surovin. V tem smislu so najbolj problematična območja naselij Moravče, Zalog pri Moravčah, Rudnik pri Moravčah, Straža pri Moravčah, Drtija in Češnjice pri Moravčah. Vsak prostorski načrt mora vsebovati tudi načrt sanacije površin po končanem izkoriščanju.

fazno naprej proti Vinjam in Negastrnu). Prav tako bo letos zgrajena brv za pešce čez Drtiščico pri Zalogu, nadstreški nad avtobusnimi postajami ob državni cesti in (končno) nadstrešek ob poslovnem prostoru na pokopališču v Moravčah.

Enako velja za bodoče strokovne podlage za opremljanje in razvoj vodovodnega omrežja, kjer

KAR V NAŠI DOLINI (PREDVSEM PRI MLADIH) POTREBUJEMO, JE NOVA PODJETNIŠKA MISELNOST, KI BO TUDI PRI NAS BOTROVALA USTANOVITVI NOVIH PODJETIJ ALI ZADRUG OZIROMA ODLOČITVI O ZAGONU SAMOSTOJNEGA PODJETNIŠTVA.

Ugotovimo lahko, da za izvajanje te dejavnosti ni sprejetih ustreznih prostorskih aktov. Glede na to, da prihodnje leto pričakujemo vlogo za obnovitev koncesije za izkoriščanje Moravške terciarne kadmune, lahko že zdaj povem, da bo najprej potrebno izdelati podrobne strokovne podlage za določitev obsega območij izkoriščanja, sanacije, vplivov na okolje in na zdravje ljudi.

Za vsa območja mineralnih surovin bomo sprejeli nov občinski in podrobni načrt. Ob tem se je potrebno zavedati, da je tovrstno izkoriščanje prevelik poseg v prostor in obenem izrazito negativno vpliva na krajinsko podobo (posledično je manj privlačno za obiskovalce), na naravo, vode, zrak, obremenjenost okolja s hrupom in, kar je najpomembnejše, na zdravje ljudi. Odslej bomo z našim okoljem ravnali odgovorno, saj imajo ljudje in njihova kakovost življenja prednost pred ozkimi profitnimi interesi kapitala, ki mu je prav malo mar za prihodnost Moravške doline in naših otrok.

Infrastruktura

Občina Moravče, predvsem njen zahodni del, ima zelo dobro povezanost z avtocesto, kar je bistvena konkurenčna prednost za razvoj poselitve, tako na področju stanovanjske gradnje kakor tudi razvoja gospodarskih dejavnosti. Poleg državne ceste občinske javne ceste predstavljajo najpomembnejšo in najbolj obsežno občinsko infrastrukturo. Trase teh cest so tudi koridorji za ostalo infrastrukturo: kanalizacijo, vodovod, električno, optiko itn. V preteklosti so ceste v občini gradili skozi dveletne občinske proračune, dostikrat ad hoc oz. politično in brez ustreznega načrtovanja, z izjemo moravške obvoznice.

Odslej bo drugače: najprej bo potrebna prostorska analiza, zatem prostorski načrt in program del. Letos bodo (ali so že) asfaltirane ceste na Hudej, na Hribce, od Mošenika do Maktajnarja, od Križat do državne ceste, od Moravč do Soteske (in potem

ključni problem še vedno predstavlja dotrajanost omrežja. Vendar za vodovodno omrežje obstajajo zadovoljiva investicijska sredstva, kar pa ne velja za gradnjo kanalizacije. Tu so potrebna velika – državna ali evropska – sredstva. Na doslej zgrajenem kanalizacijskem omrežju, ki ga na treh krajih zaokrožamo, je 40 črpališč in 22 razbremenilnih objektov. Komunalna odpadna voda iz naselij Moravče in Zalog se čisti na čistilni napravi Moravče, enako je s čistilnimi napravami v Krašcah in Pečah. Na območjih, kjer javna kanalizacija ni zgrajena, JKP Prodnik izvaja redno praznjenje greznic in malih čistilnih naprav.

Zelo pomembno obvestilo

Za vse občanke in občane občine Moravče, ki želite v prihodnjih letih graditi in posegati v prostor, je tole najpomembnejše obvestilo: v času od 18. maja do 24. junija bomo na Občini sprejemali vaše pobude za spremembe in dopolnitve novega občinskega prostorskega načrta. Gre za zadnji rok, ko lahko to storite, kajti potem bo minilo kar vrsto let, preden se bo ponudila nova priložnost.

Pobude, ki smo jih prejeli v obdobju od januarja 2017 do julija 2019, so že v postopku in se obravnavajo glede na ustreznost in utemeljenost. Doslej je občina prejela v obravnavo 188 pobud, največ na območju naselij Dole pri Krašcah (26), Moravče (20), Češnjice pri Moravčah (11) in Podstran (8). Po vrsti spremembe, ki je predlagana s pobudo, prednjačijo spremembe iz nestavbne – praviloma kmetijske in gozdne namenske rabe – v stavbno namensko rabo. Takšnih pobud od skupaj 188 je kar 153. Roki priprave novega občinskega prostorskega načrta so takšni, da bo skozi šest faz, predpisanih z zakonom, končno na seji Občinskega sveta predvidoma sprejet maja 2022.

Zdaj, ko imamo celovito in globinsko sliko naše občine, se lahko z večjo gotovostjo lotimo dela. Zmoremo? Seveda zmoremo!

Tradicionalna prvomajska budnica

BESEDILO: MATJAŽ BIZILJ,

FOTOGRAFIJA: SIMON BURJA

Pihalna godba Moravče vsako leto za 1. maj pripravi budnico. Letos pa je bilo videti, da bo prvomajska budnica odpadla zaradi epidemije novega koronavirusa.

Člani godbe smo razmišljali, kako bi budnico izpeljali, da ne bi kršili kakšnega odloka. Prišli smo na zamisel, da

Moravče in Policijski postaji Domžale, če je tako izvedena budnica mogoča in po pregledu vseh odlokov smo dobili dovoljenje.

V četrtek, 30. aprila, smo se nekateri člani godbe zbrali in pripravili ter okrasili avto za budnico. Anže Cerar, mojster za ozvočenje, nam je posodil baterijski zvočnik, ki je omogočil, da je bila glasba glasna in dobro slišna. Za pomoč se mu člani godbe (in verjetno vsi prebivalci Moravške doline) iskreno zahvaljujemo.

V petek, 1. maja, smo ob 6. uri zjutraj štirje člani krenili na pot po Moravški dolini. Poskušali smo se čim bolj držati poti in krajev, ki jih vsako leto obiščemo in tam tudi zaigramo. Obiskali smo še več krajev, prevozili celo Moravško dolino in povsod so nas z veseljem in lepo pozdravili, za kar se vsem prav lepo zahvaljujemo.

budnico izpeljemo s predvajanjem koračnic in drugih skladb, ki jih izvajamo, kar iz avta. Pozanimali smo se na Občini

Dragi naši godbeniki!

Hvala, da niste pozabili na nas. Praznični dan je bil mnogo lepši, čeprav smo ga preživeli v »zvokih« domačega doma, je jutranja budnica odmevala ves praznični dan. Res ni bila takšna, s katero ste nas razvajali mnogo let, vemo pa, da je bila od srca in zato je tudi tja segla. Hvala, zares hvala!

Uredništvo Novic iz Moravške doline

Veseli smo, da se tradicija ni prekinila, a vseeno si želimo, da naslednje leto pridemo vsi godbeniki in ljubiteljem naše glasbe zaigramo v živo.

Občina Moravče na podlagi 11., 108. in 273. člena Zakona o urejanju prostora
(Uradni list RS, št. 61/2017)

OBVEŠČA

da bo v času od 18. maja 2020 do 24. junija 2020 sprejemala pobude za spremembe in dopolnitve Občinskega prostorskega načrta Občine Moravče

(Uradni vestnik Občine Moravče, št. 6/2018; v nadaljnjem besedilu: SD OPN)

V postopek obravnave SD OPN bodo vključene v danem roku posredovane pobude s priloženim dokazilom o plačilu upravne takse.

Višina upravne takse za posamezno pobudo, v skladu z *Odlokom o določitvi nadomestila stroškov lokacijske preveritve in določitvi takse za obravnavanje zasebnih pobud za spremembo namenske rabe prostora v občini Moravče* (Uradni vestnik Občine Moravče, št. 7/19) znaša:

- za obravnavo pobude za spremembo osnovne namenske rabe: 200,00 eurov;
- spremembe podrobnejše namenske rabe prostora na območjih stavbnih zemljišč: 100 eurov;

Za pobudo za spremembo v primarno rabo (gozdna, kmetijska, vodna) se taksa ne plača.

Za ostale pobude, ki jih ne opredeljuje Odlok o določitvi nadomestila stroškov lokacijske preveritve in določitvi takse za obravnavanje zasebnih pobud za spremembo namenske rabe prostora v občini Moravče je potrebno v skladu z Zakonom o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 106/10 – uradno prečiščeno besedilo, 14/15 – ZUUJFO, 84/15 – ZZelP-J in 32/16) ob vložitvi vloge plačati upravno takso po tarifni številki 1 v znesku: 4,50 EUR

Upravna taksa se plača na podračun Občine Moravče številka: **SI56 0127 7477 0309 158**, sklic **11 75760-7111002**.

Plačilo takse je pogoj za obravnavo pobude, vendar ne zagotavlja, da bo sprememba v občinskem prostorskem načrtu upoštevana.

V kolikor se vloga nanaša na več parcel, se za posamezno pobudo šteje pobuda, dana za spremembo namembnosti na enovitem zaokroženem območju v okviru ene enote urejanja prostora.

Pobude je potrebno posredovati na obrazcu »**POBUDA ZA SPREMEMBO IN DOPOLNITEV OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA OBČINE MORAVČE**«,

objavljenem na občinski spletni strani:

<http://www.moravce.si>.

Izpolnjene vloge na predpisanem obrazcu z zahtevanimi prilogami ter dokazilom o plačilu upravne takse je potrebno poslati na naslov: Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče.

Pobude prejete v obdobju od januarja 2016 do julija 2019 so v postopek SD OPN že vključene in se že obravnavajo!

Datum: 8. 5. 2020

Občina Moravče

župan, **dr. Milan Balažic**

PROSTOFER
PROSTOVOLJNI ŠOFER

Ponovni zagon projekta Prostofer

Besedilo: Občina Moravče

Občina Moravče, v sodelovanju z zavodom Zlata mreža, je pričela s ponovnim zagonom brezplačnih prevozov za starostnike "Prostofer". Klicni center je 18. maja začel sprejemati rezervacije prevozov s strani uporabnikov, od 25. maja pa so se začeli izvajati brezplačni prevozi starostnikov. Skladno s smernicami NIJZ je s strani uporabnikov prevozov obvezna uporaba zaščitne maske, ki zakrije nos in usta.

Na podlagi 7. člena Pravilnika o dodelitvi nepovratnih finančnih sredstev za namen nakupa in vgradnje malih čistilnih naprav v občini Moravče (Uradni vestnik Občine Moravče, št. 03/17) Občina Moravče objavlja:

JAVNI RAZPIS za dodelitev nepovratnih finančnih sredstev za namen nakupa in vgradnje malih komunalnih čistilnih naprav v občini Moravče v letu 2020

I. NAROČNIK JAVNEGA RAZPISA

Naročnik javnega razpisa je Občina Moravče, Vegova ulica 9, 1251 Moravče.

II. PREDMET JAVNEGA RAZPISA

Predmet javnega razpisa je sofinanciranje nakupa in vgradnje malih (individualnih ali skupinskih) čistilnih naprav za čiščenje komunalne odpadne vode, zmogljivosti čiščenja do 50 populacijskih ekvivalentov (PE) na območju občine Moravče. Populacijska enota oziroma populacijski ekvivalent (PE) je enota za obremenjevanje vode, ki ustreza onesnaževanju, ki ga povzroči en prebivalec na dan.

III. UPRAVIČENCI

Za sofinanciranje po tem razpisu lahko zaprosijo **fizične osebe, s stalnim prebivališčem v občini Moravče**, ki imajo dokazila o načrtovani gradnji objekta za čiščenje komunalne odpadne vode, skladno s pogoji javnega razpisa.

IV. VIŠINA SREDSTEV

Sredstva so zagotovljena na proračunski postavki 052215 Subvencioniranje hišnih čistilnih naprav, konto 431400 Investicijski transferi posameznikom in zasebnikom v višini 16.000,00 EUR.

V. RAZPISNI POGOJI in MERILA ZA DODELITEV FINANČNIH SREDSTEV

1. Čistilna naprava mora imeti certifikat oziroma listino o skladnosti izdelka z zahtevami glede doseganja mejnih vrednosti parametrov odpadnih vod, kot jih predpisuje Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode (Uradni list RS, št. 98/15).

2. Čiščenje komunalne odpadne vode v mali komunalni čistilni napravi mora biti skladno z določili 4. člena Uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz malih komunalnih čistilnih naprav (Uradni list RS, št. 98/07 in 30/10) glede ustreznosti čiščenja v mali komunalni čistilni napravi.

3. Čistilna naprava mora biti izven območij naselij, znotraj katerih se predvideva izgradnja kanalizacije.

4. Lokacija objekta mora biti poznana, vlagateljji morajo razpolagati z lastniško pravico oziroma morajo predhodno skleniti služnostno pogodbo, overjeno pri notarju.

5. Čiščenje komunalne odpadne vode v mali komunalni čistilni napravi mora biti skladno z ostalimi določbami Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode (Uradni list RS, št. 98/15).

6. Upravičenci lahko pridobijo sredstva za isto naložbo le enkrat. V kolikor je upravičenec že prejel javna sredstva za isti namen, do sredstev po tem razpisu ni upravičen.

7. Do subvencije niso upravičeni investitorji objektov, kjer je bila gradnja MČN pogoj za izdajo gradbenega dovoljenja.

V primeru povezovanja lastnikov večstanovanjske stavbe oziroma večstanovanjskih hiš na skupno čistilno napravo, morajo vsi lastniki večstanovanjske hiše oz. posamezne stanovanjske hiše, priključene na skupno čistilno napravo, podati skupno vlogo za dodelitev sredstev.

Upravičenci, ki bodo za več objektov postavili skupno malo komunalno čistilno napravo, morajo priložiti podpisan medsebojni dogovor vseh uporabnikov MKČN, ki ni časovno omejen in določiti osebo, ki bo zadolžena za upravljanje MKČN ter kateremu upravičencu se nakažejo sredstva za prvo enoto.

VI. VSEBINA RAZPISNE DOKUMENTACIJE

Upravičenec mora vložiti vlogo (izpolnjen obrazec z zahtevanimi prilogami).

Razpisna dokumentacija je od dneva objave javnega razpisa do izteka prijavnih rokov dosegljiva na spletni strani Občine Moravče www.moravce.si. Zainteresirani prosilci lahko dvignejo razpisno dokumentacijo v času uradnih ur tudi v vložišču Občine Moravče, Vegova ulica 9, 1251 Moravče.

VII. ROK IN NAČIN PRIJAVE

Zainteresirani prosilci lahko oddajo vloge – prijavnice obrazce za dodelitev finančnih sredstev skladno s Pravilnikom, do porabe sredstev oz. najkasneje do 30. oktobra 2020.

Prijave oziroma vloge je potrebno oddati osebno na vložišču Občine Moravče ali poslati s priporočeno pošto na naslov: **Občina Moravče, Vegova ulica 9, 1251 Moravče.**

Vlogo je potrebno oddati oziroma poslati v zapečatenem ovitku, ovitek pa mora biti na sprednji strani označen z napisom »**NE ODPIRAJ – MKČN 2020**«. Na hrbtni strani ovitka mora biti označen polni naslov vlagatelja.

VIII. POSTOPEK OBRAVNAVE VLOG in OBVEŠČANJE O IZIDU RAZPISA

Vse prejete vloge bo obravnavala tričlanska komisija, ki jo imenuje župan. Odpiranje vlog ni javno. Komisija bo vsak začetek meseca odpirala vloge, ki bodo prispele v preteklem koledarskem mesecu, do porabe sredstev v proračunu. Upoštevale se bodo izključno v celoti izpolnjene vloge ter pravočasno oddane vloge, na priloženem obrazcu.

V primeru, da vloga ni popolna skladno s pogoji in merili javnega razpisa za sofinanciranje, bodo prosilci pozvani, da v roku 8 dni vlogo dopolnijo. Če tega ne bodo storili, oziroma bo vloga kljub dopolnitvi še vedno nepopolna, bo vloga s sklepom zavržena.

Občina Moravče bo vse prosilce obvestila o izidu javnega razpisa najkasneje v roku 15 dni od dne, ko komisija pripravi predlog dodelitve proračunskih sredstev. Z upravičenci bodo sklenjene pogodbe, v katerih bodo opredeljeni pogoji in način koriščenja proračunskih sredstev.

Komisija bo upoštevala pri oblikovanju seznama prejemnikov proračunskih sredstev datum prispelih popolnih vlog. Sredstva se dodeljujejo enkrat letno do porabe finančnih sredstev sprejetega proračuna. Popolne vloge vlagateljev, ki zaradi porabe finančnih sredstev v tekočem proračunskem letu ne bodo realizirane, se prenesejo v naslednje leto, ob upoštevanju vrstnega reda prispelosti.

IX. DODATNE INFORMACIJE

Dodatne informacije v zvezi s tem razpisom lahko zainteresirani pridobijo na Občini Moravče, pri ga. Marjani Krumpetar, na tel. št. (01) 724 71 49.

Datum: 14. 5. 2020

Št.: 430-0085/2020-2

Občina Moravče
župan, **dr. Milan Balažic**

Kdo so člani Zbora vasi?

Župan občine Moravče dr. Milan Balažic je v prejšnjih številkah Novic iz Moravške doline nekajkrat omenil ustanovitev Zbora vasi, ki je stalno delovno telo pri županu. Zbor vasi ima enainštirideset članov, ki so imenovani za čas mandata župana. Naloga tega svetovalnega telesa je obravnavati vprašanja in pobude krajanov za območje vasi. Tako se lahko občani za lokalne pobude ali vprašanja obrnejo na člana Zbora vasi, ki je imenovan za njihovo vas oz. naselje.

Člani stalnega delovnega telesa Zbora vasi za posamezna naselja so:

1. Dešen:

Blaž GRABELJŠEK, Dešen 9, 1281 Kresnice,

2. Dole pri Kraščah:

Miran CERAR, Dole pri Kraščah 57, 1251 Moravče,

3. Drtija:

Tomaž VAVPETIČ, Drtija 30, 1251 Moravče,

4. Dvorje:

Metod VIDERGAR, Dvorje 10, 1251 Moravče,

5. Češnjice pri Moravčah:

Ciril VESEL, Češnjice pri Moravčah 16, 1251 Moravče,

6. Gora pri Pečah:

Alojz MERELA, Gora pri Pečah 34, 1252 Vače,

7. Gorica:

France SLAPAR, Gorica 3, 1251 Moravče,

8. Goričica pri Moravčah:

Janez BURJA, Goričica pri Moravčah 8, 1251 Moravče,

9. Hrastnik:

Andrej PUSTOTNIK, Hrastnik 3, 1251 Moravče,

10. Imenje:

Jurij BOŽJAK, Imenje 22, 1251 Moravče,

11. Krašče:

Boštjan STRAŽAR, Krašče 6A, 1251 Moravče,

12. Križate:

Žani URANKAR, Križate 4, 1251 Moravče,

13. Limbarska Gora:

Franc LIPOVEC, Limbarska Gora 10A, 1251 Moravče,

14. Moravče:

Janez PRAŠNIKAR, Cesta na Grmače 1, 1251 Moravče,

15. Mošenik:

Janez VOZEL, Mošenik 2, 1251 Moravče,

16. Negastrn:

Franc MAJDIČ, Negastrn 8, 1251 Moravče,

17. Peče:

Ajda LALIĆ, Peče 54, 1251 Moravče

18. Podstran:

Boštjan KOKALJ, Podstran 4A, 1251 Moravče,

19. Pogled:

Vojko ZAJC, Pogled 10, 1251 Moravče,

20. Pretrž:

Miha PODRŽAJ, Pretrž 1, 1251 Moravče,

21. Prikrnica:

David LONČAR, Prikrnica 4, 1251 Moravče,

22. Rudnik pri Moravčah:

Aleš GORJUP, Imenje 16A, 1251 Moravče,

23. Selce pri Moravčah:

Franc VIDERGAR, Selce pri Moravčah 1, 1251 Moravče,

24. Selo pri Moravčah:

Pavla LEBAR, Selo pri Moravčah 18, 1251 Moravče,

25. Serjuče:

Boštjan LUZGAR, Serjuče 8, 1251 Moravče,

26. Soteska pri Moravčah:

Uroš PESTOTNIK, Soteska pri Moravčah 9, 1251 Moravče,

27. Sp. Dobrava in Zg. Dobrava pri Moravčah:

Franci RAVNIKAR, Spodnja Dobrava 1A, 1251 Moravče,

28. Spodnja Javoršica:

Sebastijan KOVAČIČ, Spodnja Javoršica 17, 1251 Moravče,

29. Spodnji Prekar, Zalog pri Kresnicah in Hrib nad Ribčami:

Ivan RIBIČ, Hrib nad Ribčami 9, 1281 Kresnice,

30. Spodnji Tuštanj:

Franci CERAR, Spodnji Tuštanj 14A, 1251 Moravče,

31. Stegne:

Boris HUBER, Stegne 24A, 1251 Moravče,

32. Straža pri Moravčah:

Alojz STEGNAR, Straža pri Moravčah 10, 1251 Moravče,

33. Sveti Andrej:

Ivan KOFOL, Sveti Andrej 3, 1251 Moravče,

34. Velika vas:

Danko AVBELJ, Velika vas 21, 1251 Moravče,

35. Vinje pri Moravčah:

Petra PERGAR, Vinje pri Moravčah 1, 1251 Moravče,

36. Vrhpolje pri Moravčah:

Anton LEBAR, Vrhpolje pri Moravčah 17, 1251 Moravče,

37. Zalog pri Moravčah:

Anton RAVNIKAR, Zalog pri Moravčah 42, 1251 Moravče,

38. Zgornja Javoršica:

Andrej CERAR, Zgornja Javoršica 4, 1251 Moravče,

39. Zgornje Koseze:

Peter PETERKA, Zgornje Koseze 21, 1251 Moravče,

40. Zgornji Prekar:

Andrej ŠTERN, Zgornji Prekar 3, 1251 Moravče

in 41. Zgornji Tuštanj:

Iztok URBANIJA, Zg. Tuštanj 6, 1251 Moravče.

Polaganje venca ob dnevu veteranov pri pomniku v Moravčah

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: OBČINA MORAVČE

V nedeljo, 17. maja 2020, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic skupaj z moravškimi veterani vojne za Slovenijo položil venec ob pomniku osamosvojitvene vojne leta 1991 v centru Moravč. Venec je bil položen ob dnevu veterana. Tega dne se spominjamo odpora proti razorožitvi Teritorialne obrambe Republike Slovenije in ustanovitve Manevske strukture narodne zaščite, v okrilju katere so se odvijale priprave na oboroženo zaščito razglasitve slovenske neodvisnosti.

Občina Moravče preskrbela prehranske pakete

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: OBČINA MORAVČE

Občina Moravče se je odzvala na pomoč Rdečemu križu Moravče. V ta namen je preskrbela petdeset prehranskih paketov za občane, ki potrebujejo pomoč. Pri pripravi paketov so svoj prispevek doprinesli tudi župan občine Moravče dr. Milan Balažic in direktor Občinske uprave mag. Ivan Kenda skupaj s sodelavci. Paketi bodo razdeljeni po ustaljenem redu in pravilniku Rdečega križa Moravče.

Ponosni na našo Civilno zaščito

BESEDILO: dr. MILAN BALAŽIČ, župan, FOTOGRAFIJE: SIMON BURJA

Lahko vam povem, da sem ponosen na moravško Civilno zaščito. V času najhujše grožnje epidemije novega korona virusa je delovala kot odlično uglašen orkester, kot moravska godba.

Pestra življenjska pot

Ožji štab Civilne zaščite se je na varen način sestajal vsako jutro, analiziral razmere, ocenil, kaj je potrebno storiti in potem čez dan skladno s skupnim dogovorom deloval na terenu in bil vseskozi v operativnem stiku z državnimi organi. Poleg izvajanja nadzora nad spoštovanjem samozaščitnih ukrepov, je štab Civilne zaščite skrbel za to, da je Občina Moravče imela na zalogi dovolj zaščitnih sredstev in opreme za primer, če bi se epidemiološka slika naše občine poslabšala. Prav tako smo za potrebe Civilne zaščite v Moravčah priskrbeli nov samostojni komunikacijski sistem, ki deluje tudi v nujnih primerih, ko bi odpovedala vsa ostala mobilna omrežja.

Že na začetku epidemije, v času, ko ni bilo mogoče dobiti zaščitnih mask, smo poskrbeli za nabavo materialov, iz katerih bi znali, v skladu z navodili maske tudi sami izdelati. Pozvali smo prostovoljke in prostovoljce, ki so se nam pridružili in požrtvovalno izpeljali projekt izdelave mask, ki smo jih za prvo silo na vaše domove poslali po pošti. Nabavili smo tudi večjo količino sredstev za razkuževanje, s katerimi smo večkrat razkužili javne prostore v naši občini. Naj dodam, da je Občina Moravče iz lastnih sredstev kupila tudi pakete nujne pomoči za naš Rdeči križ, namenjene pomoči potrebnim in socialno šibkim, ki jih je epidemija še dodatno prizadela.

Za te in še mnoge druge naloge dobivamo priznanja, čeprav nam je največ vredno vaše priznanje. Tudi naš uspešen spoprijem z epidemijo ima svoje junake, ki so se nesebično trudili za našo skupno dobrobit.

Naj naštejem samo najbolj izpostavljene:

- **Darko Vavpetič**, ki je koordiniral delo ožjega štaba Civilne zaščite;
- **Jure Božjak**, ki je bil zadolžen za operativno delovanje štaba na terenu;
- **Ajda Lalič**, ki je organizirala prostovoljske akcije in odlično urejala spletno stran Civilne zaščite;
- **Ivan Kenda**, direktor občinske uprave, ki je v najtežjih razmerah uspešno nabavljal opremo;
- **Andrej Lazar**, ki je razkuževal javne prostore in postoril še marsikatera druga nujna dela;
- **Marko Kladnik**, naš podžupan, tokrat spet v vlogi dežurnega policista, ki je prijazno skrbel za našo varnost.

Vsem naštetim želim izreči veliko županovo hvala. Zaradi njih in še mnogih njim podobnih smo zmagovalci.

dr. Milan Balažič

Posebna zahvala gre **Andreju Lazarju**, ki je opravil vsa težka in pogosto tudi tvegana dela, brez zadržkov. Skrbel je za razkuževanje stavb, praznjenje košev, ki so bili v tem času polni rabljenih mask in rokavic. Razvažal je obvestila po gospodinjstvih ter material za izdelavo mask prostovoljcem, ki so jih delali na domu. In še veliko drugih nujno potrebnih opravil. Vse naloge je opravljal vestno in pravočasno.

Ajda Lalić

V vsaki situaciji poiščimo nekaj dobrega

BESEDILO: AJDA LALIĆ

Prve pomladne mesece smo se znašli v zelo čudnem obdobju – v obdobju pandemije novega koronavirusa. Pravzaprav se mi zdi, da smo si v zadnjih tednih že vsi po malem želeli novic o čemerkoli drugem.

Brali smo o omejitvah, o krivuljah, o uspehih in začetek maja k sreči tudi že o sproščanju ukrepov in preklicu epidemije. Mislím, da je informacij, takšnih ali drugačnih, povsod dovolj, če ne že preveč. Zato jaz ne bom razmišljala o obdobju, ki je za nami, skozi oči epidemije. Nanj bom pogledala prek vsega dobrega, kar je to obdobje rodilo.

Skrb za drugega na prvem mestu

Tako kot na večino državljanov naše lepe Slovenije, je tudi name pojav koronavirusa precej vplival. Ker sem učiteljica otrok s posebnimi potrebami, sem se že pred zaprtjem šol spraševa-

la, kaj virus pomeni za našo šolo in predvsem za naše učence. V zvezi z virusom me ni bilo nikoli strah zase. Vedno sem razmišljala le o tem, da ne bi prinesla bolezni komu, ki je rizičen in bi jo težko prestal; bodisi v službi ali v domačem okolju. Ko so se s trinajstim marcem zaprle šole, sem tako kot vsi moji stanovski kolegi čez noč postala učiteljica na daljavo. Sploh v našem poklicu ni bilo lahko najti načinov, s katerimi bi učencem omogočili vsaj neko izobraževanje, predvsem pa stik z mano, saj se morate zavedati, da je za otroka s posebnimi potrebami tudi učiteljica pomemben del že tako ozkega socialnega kroga. Ker sem že od malih nog vključena v sistem zaščite in reševanja, sem pričakovala, da bo nekaj dela tudi na tem področju. Gasilka sem skoraj 25 let, bolničarka – članica ekipe Prve pomoči Rdečega križa pa dobrih 5 let.

Vedela sem, da imam določena znanja, ki bodo zagotovo prišla v tem obdobju komu prav. In tako je tudi bilo. S strani Občine Moravče sem bila povabljená k sodelovanju v štabu Civilne zaščite Občine Moravče in povabilo sem sprejela. Zavedam se odgovornosti, ki jo ima vsak posameznik do družbe, ko pride do elementarne ali kakšne druge nesreče. Vsak lahko pomaga na svoj način; nekateri pri organizacijskih zadevah, drugi z delom na intervencijah, tretji s pomočjo sosedom ali sorodnikom, četrta morda tako, da med ljudmi širijo pozitivno namesto negativnega.

Prav vsak lahko pomaga!

Moj prispevek v štabu je bila organizacija mreže prostovoljcev, organizacija varstva za otroke in skrbi za starejše, obveščanje javnosti prek FB profila Civilne zaščite Moravče in koordinacija izdelovanja mask. Prek Območnega združenja Rdečega križa Domžale sem bila dvakrat vpoklicana na delo na mejnem

prehodu Krvavi potok, kjer smo merili temperaturo ob vstopu v državo. Če me kdo vpraša, kaj sem delala v tem času, mu na to vprašanje ne želim odgovoriti z besedo »jaz« v stavku, saj v takih trenutkih »jaz« ne obstaja. Ves čas smo bili mi, vsi skupaj v boju proti temu nevidnemu sovražniku in predvsem proti negotovosti, paniki in strahu. Brez dobre ekipe prostovoljcev, ki so bili pripravljeni pomagati na različne načine, ne bi nihče od nas zmožel narediti ničesar.

Zato na tej točki hvala vsem prostovoljcem, ki ste sodelovali pri maskah: Polona, Dragica, Bobjana, Ksenija, Alenka, Matej K., Nataša, Mija, Matej G., Vida, Milena, Ana, Branka, Sead, Sonja, Tatjana, Tomaž, Elizabeta, Anja, Eva in Blaž, HVALA! Hvala tudi Matevžu, Alenki in Pavli, ki so oskrbovali starejše. Hvala tudi ostalim prostovoljcem, ki so se javili, a njihove pomoči zaenkrat še nismo potrebovali. To so imena, ki se skrivajo v besedi MI, zato beseda JAZ v tem času nima tu kaj iskati. V času, ko pišem tale prispevek, se ukrepi postopno sproščajo in počasi se bom lahko vrnila na svoje delovno mesto – med moje učence. Upam, da bodo naslednji tedni do poletnih počitnic z nami prijazni, jeseni pa upam, da se vsi gasilci, člani ekip prve pomoči in ostali pripadniki enot zaščite in reševanja, srečamo raje na kakšnem tekmovanju ali usposabljanju.

Iz obdobja, ki je za nami, pa poskusimo potegniti kaj dobrega. Nenazadnje, če ne bi prišlo do kriz kakršno doživljamo v tem času, ne bi nikoli vedeli, koliko dobrih ljudi, ki so pripravljeni pomagati sočloveku, živi med nami.

Slogan celotne krize je bil: Skupaj zmoremo. in dokazali smo, da dejansko drži.

Delovanje štaba Civilne zaščite občine Moravče v času epidemije Covid-19

BESEDILO: DARKO VAVPETIČ, poveljnik občinskega štaba CZ

Ko so v začetku letošnjega leta k nam začele prihajati prve novice o novem korona virusu, povzročitelju Covid-19, ki je izbruhnil na Kitajskem, si verjetno skoraj nihče od nas ni predstavljal, da bo ta še vedno dokaj neznana bolezen doletela tudi našo državo in našo prelepo Moravško dolino.

Vsak dan je prihajalo vedno več skrb zbujajočih novic o pojavu bolezni v Evropi in tudi v naši neposredni bližini, Italiji, ki je z vso svojo razsežnostjo izbruhnil v mesecu februarju.

V senci strahu pred pojavom te bolezni tudi v naši državi, smo 4. marca 2020 v sodelovanju z Upravo za zaščito in reševanje organizirali svečano podelitev priznanj ob dnevu Civilne zaščite (v nadaljevanju CZ), kjer so priznanja dobili najbolj zaslužni pripadniki različnih struktur v okviru sistema zaščite in reševanja. Kot da bi bil to uvod v dogajanje, ki je sledilo v celotni državi in tudi v Občini Moravče.

Darko Vavpetič

Na napakah, ki smo jih mogoče nevede, nikakor pa ne zavestno, storili, smo se vsi kaj novega naučili.

Občinske strukture so imele ključno vlogo

Še istega dne je bil odkrit prvi primer okužbe z novim korona virusom v Sloveniji in to je bil tudi alarm za našo državo in seveda za našo občino – bila je napoved spopada z epidemijo. S takšno epidemijo smo se prvič soočili, zato smo se morali učiti povsem novih situacij in novih taktik reševanja težav, ki so pri tem nastajale.

Kmalu po prvem primeru okužbe je Vlada RS razglasila epidemijo in s tem dala tudi signal, da občinske strukture zaščite in reševanja intenzivno pristopijo k reševanju novonastalih razmer. Naj pojasnim, da za vsako naravno ali drugo nesrečo ter epidemijo država, regija in občina izdelata Načrt zaščite in reševanja za vsako nesrečo posebej.

Novi koronavirus je zahteval nov način delovanja

Izbruh bolezni Covid-19 je bil za vse povsem nov primer, zato se je bilo potrebno organizirati in delovati na način, ki so ga sproti določale strokovne službe kot so Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ministrstvo za zdravje ter Štab CZ Republike Slovenije.

Za vsako naravno ali drugo nesrečo oziroma epidemijo država, regija in občina izdelata poseben Načrt zaščite in reševanja.

Že pred razglasitvijo epidemije se je sestal Varnostni svet Občine Moravče, ki je odločal o prvih nujnih ukrepih za zaježitev epidemije v naši občini. Na tem posvetu je bil sklican ožji štab CZ, prav tako pa so bili sprejeti sklepi o prepovedi množičnih javnih zbiranjih, o prepovedi uporabe društvenih prostorov, ipd. Zaradi naštetih ukrepov so morali organizatorji odpovedati številne prireditve, kot so svečanost

ob občinskem prazniku, tradicionalni Pohod po nagelj, vrsto že napovedanih prireditev v Kulturnem domu, tradicionalni Prvomajski piknik na Tuštanju in mnoge druge.

Takoj po razglasitvi epidemije smo v sejni sobi preuredili prostor v štab CZ, kjer je bila s pomočjo občinske uprave vzpostavljena administrativna podpora ter prostor, kjer se je hranila zaščitna oprema za službe, ki so delovale v okviru Civilne zaščite.

Po razglasitvi epidemije in po sprejetju prvih odlokov Vlade RS o omejitvi gibanja, smo se vsakodnevno sestajali župan, direktor, poveljnik ali namestnik CZ ter predstavnik Varnostnega sveta in predstavnik policije. Na sestankih smo preučevali situacijo v občini in sprejemali smernice in sklepe za nadaljnje delovanje štaba CZ.

Pomagalo nam je veliko prostovoljcev

Da bi zagotovili čim manjšo možnost okužbe med seboj, smo sprejeli tudi sklep, da štab CZ deluje v čim ožji sestavi in da se sestaja v predverju Kulturnega doma, kjer smo lahko zagotavljajo primerno razdaljo.

Že v začetku delovanja štaba CZ smo za pomoči potrebnim občanom objavili telefonsko šte-

vilko, na katero so lahko poklicali, ko so potrebovali zdravila, osnovne življenjske potrebščine ali prevoz k zdravniku.

Takoj smo pristopili k organiziranju mreže prostovoljcev, ki so pomagali starejšim in drugim pomoči potrebnim občanom. Ponovno poudarjam, da se je v najbolj kritičnih trenutkih pokazala velika stopnja humanitarnosti in želje po pomoči starejšim in šibkim, saj se je na poziv odzvalo veliko število prostovoljcev.

Takoj smo pristopili k organiziranju mreže prostovoljcev, ki so tem občanom pomagali. Tukaj moram poudariti, da se je pokazala velika mera humanitarnosti in želje po pomoči starejšim in šibkim, saj se je na poziv odzvalo veliko število prostovoljcev.

Prav tako smo na začetku delovanja pristopili k organizaciji zagotavljanja toplih obrokov občanom, ki jim je prej le to zagotavljala OŠ Jurija Vege, zato je Občina Moravče sklenila pogodbo z lokalnim dobaviteljem, ki je tem občanom dostavljal hrano skladno z vsemi predpisi glede higiene in varovanja zdravja. Prav poseben izziv za našo Občino je bilo zagotoviti dovolj zaščitne opreme, dezinfekcijskih

sredstev ter drugo potrebno opremo, ki smo jo potrebovali pri našem delovanju. Občinska uprava je takoj pristopila k samoiniciativni nabavi te opreme, prav tako nam je del opreme sproti dostavljala Uprava za zaščito in reševanje, del opreme pa je doniralo podjetje Termit.

Občina Moravče je kasneje pristopila k izdelavi mask za potrebe občanov. K delu so pristopili številni prostovoljci, ki so izdelali ogromno mask. Te so bile nato dostavljene vsem gospodinjstvom v naši občini.

Verodostojno in hitro obveščanje je ključno

Oaktualnih zadevah smo vas, drage občanke in občani, sproti obveščali na spletnih straneh Občine Moravče, prav tako smo delili objave na Facebook straneh, kjer je bila za ta namem osnovana skupina »Civilna zaščita občine Moravče«, ki se je med uporabniki te družabne strani zelo dobro »prijela«.

Ker je epidemija v Sloveniji postala z vsakim dnevom bolj razširjena in se je število okuženih strmo vzpenjalo, so tudi ukrepi Vlade RS postali bolj strogi in so globoko posegali v naša življenja.

Z novim Odlokom o omejitvi gibanja med občini, smo konec meseca marca vpoklicali tudi ostale člane štaba CZ občine Moravče. Ti so dnevno opravljali dežurstva za primer, ko je bilo potrebno zagotavljati zaščitna sredstva posameznim

Od leve proti desni: Darko Vavpetič, Marko Kladnik, Ajda Lalič in Jure Božjak.

subjektom ali organizacijam, koordinirali usmeritve s strani regijskega štaba CZ in Občino Moravče in preventivno preverjali spoštovanje sprejetih odlokov.

Za konec še nekaj dejstev in misli

Kot sem že omenil, je pojav te bolezni za vse nas, ki delujemo v sistemu zaščite in reševanja, za občinsko upravo, za podjetja in seveda za vse občane naše občine pomenilo povsem novo izkušnjo. Nekateri stvari smo v sistemu postavljali na novo, kot občani smo se morali privaditi na nove ukrepe, ravnanje, sprejeti smo morali nove navade, in kot že malce obrabljeni znani izrek pravi, verjetno res ne bo nikoli več tako, kot je bilo. Saj smo bogatejši za pomembno izkušnjo, četudi ni bila prijetna. S pojavom te bolezni smo se veliko naučili in to bomo ob morebitnem novem izbruhu s pridom uporabili, ukrepe pa, po možnosti, še nadgradili. Na napakah, ki smo jih mogoče nevede, nikakor pa ne zavestno storili, smo se vsi kaj novega naučili.

Hvala vam!

Naj se na koncu zahvalim vsem občankam in občanom moravške doline, ki ste delovali in se obnašali odgovorno in s tem tudi pripomogli, da je tudi zaradi vas Vlada RS preklicala epidemijo in nam omogočila, da se lahko počasi vračamo v normalno življenje.

Zahvaliti se moram tudi vsem prostovoljcem, ki ste se tako številno odzvali na naš poziv in pristopili k pomoči tistim, ki so potrebovali pomoč v materialnih dobrinah ali pa le v človeškem stiku.

Zahvaljujem se tudi celotni občinski upravi, županu in vsem, ki ste v tem času stali ob strani celotnemu štabu CZ, da smo izpeljali od nas in od mene pričakovane naloge pa naj bodo to v administrativnem ali logističnem pomenu. Zahvala tudi vsem podjetjem ali posameznikom, ki ste po svojih najboljših močeh pomagali Civilni zaščiti in seveda občanom. Zahvaljujem se tudi vsem društvom, Gasilski zvezi Moravče, gasilskim društvom, Varnostnemu svetu Občine Moravče, Upravi RS za zaščito in reševanje ter seveda vsem članom občinskega štaba Civilne zaščite, ki ste odgovorno in z največjo mero strpnosti in humanitarnosti pristopili k opravljanju nalog v sistemu zaščite in reševanja.

Jure Božjak

Večstranska vloga Civilne zaščite

BESEDILO: JURE BOŽJAK

Enote in službe Civilne zaščite se praviloma organizirajo, kadar nalog zaščite, reševanja in pomoči ni mogoče opravljati s poklicnimi ali prostovoljnimi reševalnimi službami.

Sodelovanje v enotah, organih in službah Civilne zaščite Republike Slovenije je organizirano po načelu državljske dolžnosti. Na ravni lokalnih skupnosti delujejo lokalni odbori civilne zaščite, ki pokrivajo področje lokalne skupnosti. Ustroj civilne zaščite (v nadaljevanju CZ) deluje na podlagi vnaprej pripravljenih protokolov.

Dežurni telefon CZ tudi za pomiritev ljudi v stiski

Ob pojavu epidemije novega koronavirusa se je v občini Moravče oblikoval štab CZ, kjer so vsi člani dobili pristojnosti in zadolžitve. Člani ožjega štaba CZ smo na rednih jutranjih sestankih z županom analizirali dogodke in pripravili načrt za vsak dan sproti.

Dnevno se je izvajal terenski nadzor upoštevanja omejitev zaradi karantene. Kot pomočnik

Marko Kladnik

poveljnika CZ sem prevzel zadolžitev štiriindvajseturne dosegljivosti na dežurni telefon CZ, preverjanje spoštovanja omejitev, prevzem zaščitne opreme iz skladišča CZ Republike Slovenije in druge.

Na dežurno številko sem prejemal klice povezane z epidemijo, pa tudi takšne, ki se niso navezovali nanjo. Klici so bili povezani s koordinacijo pomoči pri dostavi zdravil in pri povezavi z zdravnikom, z dostavo hrane ter pojasnili odredb vlade. Bilo pa je precej klicev občanov, ki so čutili tesnobo oziroma tistih, ki so potrebovali zgolj nekaj minut pogovora.

Prejemal sem klice občanov, ki so želeli izraziti podporo prostovoljcem, vpetim v delo v času epidemije, pa tudi takšne klice, ki si jih ne bi želel. Nekateri so imeli občutek, da morajo kritizirati vse povprek in so se obnašali, kot da smo prostovoljci krivi za vse težave tega sveta. Res pa je, da so se tudi najbolj »nasilni« klicatelji po daljšem pogovoru (kar je bilo tudi 15 minut in več) in pojasnilih, predstavitev postopkov ter angažiranja prostovoljcev, pomirili, se celo opravičili za uvodno »nasilnost« in so nas ob koncu pogovora pohvalili.

Poleg članov v štabu CZ (teh je bilo 12), smo za potrebe zagotovitve lažje izvedbe terenskih del pozvali vse občane, da se prijavite kot prostovoljci.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem, ki ste se prijavili in s tem izrazili nesebičnost in pripravljenost pomagati pomoči potrebnim sokrajanom! V upanju, da se kmalu tudi dejansko poslovimo od epidemije, vas lepo pozdravljam.

Ostanite zdravi!

Hvala vsem za odgovornost

BESEDILO: MARKO KLADNIK, podžupan

V času krize, ki jo je povzročila epidemija novega koronavirusa, sem vsakodnevno opravljal delo v štabu Civilne zaščite Moravče, kjer smo vsakodnevno usklajevali in dopolnjevali potrebne ukrepe glede na epidemiološko sliko na terenu v okviru Občine Moravče in se sproti prilagajali na dano stanje na terenu. Na tem mestu se ponovno iskreno zahvaljujem vsem članom štaba, z županom dr. Milanom Balažicem in poveljnikom Civilne zaščite Darkom

Vavpetičem na čelu, za zelo dobro in požrtvovalno ter profesionalno opravljeno delo. Poleg navedenih zadolžitev sem kot pripadnik pomožne policije v tem času večkrat opravljal službo na območju občine Moravče in občine Lukovica v zvezi z upoštevanjem določil Odloka Covid-19. Občankam in občanom občine Moravče bi se rad zahvalil, ker so položaj, v katerem smo se znašli, vzeli resno in se dosledno držali navodil, ki jih je izdala vlada, tako da kršitev odloka na območju občine Moravče nismo beležili.

Na koncu se iz srca zahvaljujem prostovoljkam, ki so izdelale priročne zaščitne maske, ki so bile nato posredovane vsem gospodinjstvom na območju občine Moravče. Še enkrat iskrena hvala in pohvala občankam in občanom občine Moravče za njihovo ravnanje v času nastale krize.

Ostanite zdravi!

Delo mora biti opravljeno pravočasno – tudi v izrednih razmerah!

BESEDILO: mag. IVAN KENDA

Lansko leto je mag. Ivan Kenda prevzel delo direktorja občinske uprave. Gre za zahtevno in pomembno delovno mesto, ki je bilo v preteklem mandatu dalj časa nezasedeno. Njegova vloga je toliko bolj prišla v ospredje v času izrednih razmer zaradi epidemije covid-19, saj je bil zadolžen za koordinacijo in komunikacijo z odgovornimi ministrstvi in službami na državni ravni.

Ko je bila sredi marca epidemija tudi uradno razglašena, nismo vedeli, kako in koliko bomo lahko delali. Kot direktor občinske uprave sem moral poskrbeti, da je občinska uprava delala, kolikor se je dalo, učinkovito, ob upoštevanju vseh vladnih odlokov. Poleg tekočega dela sem bil zadolžen za komunikacijo z odgovornimi ministrstvi, Vlado RS in drugimi službami na državni ravni ter koordinacijo dela na občinski ravni.

Potrebna je bila tudi sprotna in hitra komunikacija glede dela podjetij v občini, saj so se državni odloki hitro spreminjali. Poenostavljeno – zadolžen sem bil za vsakodnevni stik med vsemi akterji na državni in lokalni ravni. Občina Moravče je bila med občinami, ki so Ministrstvu za obrambo prve oddajale zapisnike o stanju na terenu, za kar smo bili tudi pohvaljeni. Obseg dela lahko ilustriram s podatkom, da sem v tem času prejel skoraj 1900 elektronskih sporočil, povezanih izključno z epidemijo. Ob vsem tem dodatnem delu pa je delo občinske uprave potekalo skoraj nemoteno. Reševali smo vse, kar je bilo v domeni Občine, težave so bile le tam, kjer druge inštitucije niso zmogle opravljati tekočih nalog. Občina je bila za občane zaprta do 1. junija, vendar smo nujne primere reševali na dvorišču.

Odlično delo pristojnih služb

Ob tem želim poudariti, da so vse pristojne službe na občinski ravni delovale odlično in so se hitro odzivala na spremenjene razmere in vladne odloke. O razmerah v občini smo sproti obveščali sosednje občine, predvsem Občino Domžale, saj je tam sedež Centra za obveščanje in Zdravstvenega doma. Ko smo dobili uradno informacijo, da je bila pri dveh občanah potrjena okužba z novim koronavirusom, smo poskrbeli, da je družina prejela na dom vse, kar so potrebovali, čas karantene pa smo dogovorno podaljšali na 4 tedne.

Prostovoljstvo na visoki ravni

Izkazalo se je, da je v Moravški dolini občutek odgovornosti do sočloveka na izjemni ravni. Prostovoljcev, ki so želeli pomagati, je bilo več, kot smo jih dejansko potrebovali. Tudi za izdelavo mask za potrebe gospodinjstev ni bilo potrebno dvakrat prositi. Maske za naše občane (po dve za vsako gospodinjstvo) so bile izdelane v dveh dneh.

Iskreno se zahvaljujem vsem pripadnikom štaba moravske Civilne zaščite, gasilcem, prostovoljcem Rdečega križa, Karitasa in ostalih društev, predvsem pa vsem občankam in občanom za odlično sodelovanje, njihovo pomoč in sodelovanje pri vseh projektih, predvsem pa za dosledno upoštevanje vseh sprejetih odredb in sklepov, s čimer smo se tudi širše in na državni ravni izkazali za zrelo in odgovorno občino. Vesel sem, da sem lahko sodeloval z vsemi!

Zakaj azbest ostaja okoli nas in vedno bolj tudi v nas?

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: MAG. TATJANA ČOP

Azbest je skupno ime za vrsto naravnih mineralnih vlaken. Je tudi naravno prisoten v zraku, vendar v zelo majhnih in nenevarnih koncentracijah. Sredi prejšnjega stoletja so azbest uporabljali pri pridelavi lahkih in odpornih kritin, tlakov, ometov, stropov in sten, cevi ... Najpogosteje so ga uporabljali pri izdelavi lahkih valovitih in relativno trpežnih kritin, ki so po tovarni, od koder so prihajale, dobile ime »salonitna kritina«. V kritini je azbest vezan v cementu, kar je dalo kritini pri relativno majhni debelini veliko trdnost.

Ob teh ugodnih lastnostih je bila tudi cena nizka, kar je povzročilo pravo poplavo azbestnih kritin v Sloveniji – tako v mestih kot na podeželju. Zaradi majhne teže kritine so bila tudi ostrejša manj močna, torej je uporaba azbestne kritine pomenila pocenitev celotne gradnje. Poleg tega je življenjska doba azbestne kritine od 30 do 40 let. Kako bi se ji odrekli – in to ravno v obdobju, ki bi ga lahko opisali kot začetek gradbeniškega »buma« v Sloveniji.

Ne vidimo ga, ne vonjamo in ne začutimo – zato je nevaren!

Nato je prišlo spoznanje, da je azbest izjemno nevaren – bolj kot marsikatera druga snov, ki jo lahko vidimo in vonjamo. Azbestna vlakna se najpogosteje lomijo v vzdolžni smeri, zaradi česar dosežejo izjemno tankost – so podobna zelo tankim, očem nevidnim iglam. Vdihavamo jih, ne da bi vedeli. Pri tem pa lahko vstopijo v pljuča in se vanje zarinejo ter povzročajo bolezni, kot sta azbestoza in pljučni rak. Zelo redka oblika raka popljučnice in potrebušnice, mezoteliom, je tako rekoč v vseh primerih posledica izpostavljenosti azbestu. Med izpostavljenostjo azbestnim vlaknom in prvimi pojavi bolezni pa lahko mine tudi do 40 let. Zato je tudi toliko čas minilo od začetka uporabe azbestnih snovi do prvih opozoril zdravnikov o nevarnosti azbesta. Pred dobrim desetletjem smo bili presenečeni nad veliko pojavnostjo azbestoze in pljučnega raka med aktivnimi kakor tudi že upokojenimi delavci tovarne azbestnih plošč ter okoliškimi prebivalci.

Leta 1996 je Republika Slovenija uvedla prepoved uporabe in prometa z azbestnimi izdelki ter zagotovila sredstva za prestrukturiranje azbestne proizvodnje. Danes je dovoljena uporaba le tistih azbestnih izdelkov, ki so bili 28. junija 2001 že v uporabi. Teh pa se je preteklih desetletjih nabralo kar precej. Obenem zakon ne določa datuma, do kdaj bi jih morali odstraniti. Pristojne inštitucije priporočajo odstranitev in zamenjavo azbestnih kritin, tlakov ipd. ali pa vsaj njihovo zaščito, da ne bi prišlo do drobljenja oziroma krušenja in s tem sproščanja azbestnih vlaken v zrak.

Leta 2001 je bil objavljen pravilnik s predpisanimi obveznimi pravili ravnanja pri odstranjevanju

Žal je kljub vsem informacijam v medijih ozaveščenost ljudi glede škodljivosti azbesta še vedno na prenizki ravni. Na prvem mestu je varčevanje in tudi po zamenjavi azbestne kritine se marsikomu zazdi škoda, da bi jo peljal na ustrezno deponijo.

azbestnih kritin oziroma vzdrževanju takšnih ostrejših. V pravilniku pa je navedeno, da se lahko manjši posegi (do največ 1000 m² površine ostrejša) opravijo brez dovoljenja za odstranitev azbesta.

Kje se nahaja?

V uporabi je (bilo) okoli 3000 izdelkov, ki vsebujejo azbest. Danes jih žal veliko še vedno uporabljamo, čeprav se ne izdelujejo več. Obstajata dve vrsti azbestnih materialov – čisti azbest in materiali, ki vsebujejo šibko vezan azbest, in materiali, pri katerih je azbest primešan snovem, katerih lastnosti izboljša. Sem sodijo izdelki iz azbestnega cementa (strešne plošče, fasadne ploščne, vodovodne in kanalizacijske cevi, vodni zbiralniki, korita za rože ...) in drugi azbestni izdelki (vinilne talne azbestne obloge, veziva, paste, barve in premazi, tesnila, zavorne obloge ...).

Kam je šla, kam gre in kam bo šla vsa ta salonitna kritina? V vrtače, gozdne robove, za pokrivanje lesa, lop, zmešana z mletim gradbenim materialom, ki se uporablja za nasipanje!

Najpogostejši izdelki, ki vsebujejo šibko vezan azbest, so:

- skodle iz strešne lepenke,
- brizgani in ročno naneseni ometi,
- izolacijske plošče,
- gradbeni kemični izdelki, ki vsebujejo azbest,
- tesnila, izolacijske mase,
- azbestno platno,
- valovita lepenka iz azbesta,
- papirni in valjani papirni trakovi,
- lepenke, kiti in paste,
- nabrizgana in ročno nanesena izolacija,
- tkanine (odeje, klobučevina, ponjave, vrvi, preje ...),
- peči na olje in premog, stare peči na drva,
- protipožarna vrata in vratca peči in dimnikov (izolacija),
- izolacija grelcev za vodo,
- cevi za vročo vodo in paro,
- tesnila na ceveh, radiatorjih, plinskih gorilnikih,
- starejši gospodinjski pripomočki (ognje-odporne rokavice, sušilci za lase, podloge za likanje),
- v termoakumulacijskih pečeh.

Azbestna kritina ima življenjsko dobo med 30 in 40 let. Kisel dež to dobo skrajša in kritina se začne krhati, luščiti. S tako poškodovanih plošč se začne z dežjem spirati tudi azbest. V bližini hiš in ob gozdnih robovih je pogosto videti takšne prizore. Kakor tudi zbiranje deževnice z azbestnih kritin za zalivanje vrtnin. Nam je res vseeno, če se otroci igrajo na »azbestnik« trati in jedo solato, zalito z azbestom?

Kaj poveča tveganje za nastanek bolezni, povezanih z azbestom?

Azbest je sicer tudi naravno prisoten v zraku, vendar so te koncentracije zelo majhne. Enako velja za bivanje v stavbah, ki vsebujejo nepoškodovane azbestne izdelke. Vendar ima tudi azbestni cement določeno življenjsko dobo in po njenem izteku prihaja do poškodb, zaradi česar pride do povečane koncentracije azbesta v zraku. Ko pa se lotijo stanovalci popravil, si naredijo največ škode. Vrtanje, lomljenje, žaganje, sežig ipd. azbestnih plošč sprostiti v zrak veliko število vlaken, ki ogrožajo

zdravje na prvem mestu tistih, ki delajo v neposredni bližini, pa tudi stanovalcev. Nepoškodovane in še nedotrajane izdelke iz azbesta je bolje pustiti pri miru in jih po možnosti površinsko zaščititi.

V kolikor pa se že lotite dela z azbestnimi materiali, morate vedeti, da navadna protiprašna maska ne bo ustavila azbestnih vlaken. Zato je potrebno uporabljati maske s posebnimi filtri, ki jih imajo poklicni odstranjevalci azbesta!

Azbest je tudi v vodi

VSloveniji se v pitni vodi azbest pojavi predvsem zaradi uporabe azbest-cementnih vodovodnih cevi. Stopnja odpuščanja vlaken iz cevi je odvisna od starosti cevi ter kislosti in trdote vode. Brez večje nevarnosti lahko pijemo vodo, ki vsebuje do 4 milijone vlaken na liter vode. V Sloveniji so v javnih, kontroliranih zajetjih in vodovodnih sistemih koncentracije v mejah dovoljenega.

Previdno z azbestnimi materiali!

Sami bomo težko ugotovili, ali določen material vsebuje azbest ali ne. Predvsem ob prenovah starejših hiš smo v dvomih, kakšne materiale so uporabljali. Takrat se lahko obrnete na Urad za kemikalije pri Ministrstvu za zdravje. S tistimi materiali, za katere zanesljivo vemo, da vsebujejo azbest, pa moramo ravnati zelo previdno in jih, če je to le mogoče, čim prej ob pomoči za to usposobljenih strokovnjakov varno in pravilno odstraniti.

Rušenje, rezanje in odstranjevanje predmetov iz materialov, ki vsebujejo azbest, res raje prepustite gradbenikom oziroma drugim obrtnikom, ki so za to usposobljeni. V kolikor pa se odločite, da se boste dela vseeno lotili kar sami, pa je pametno predhodno prebrati navodila za rokovanje z materiali, ki vsebujejo azbest. Slednje boste našli na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Okolica delovišča, kjer se rokuje z azbestom, mora biti protiprašno zavarovana, površine se pred in med delom močijo oziroma zalivajo, da ne bi prišlo do prevelikega sproščanja prahu, vodo, ki jo za to uporabimo, pa nujno speljemo v kanalizacijo.

Da bi preprečili oziroma zmanjšali širjenje azbestnih vlaken v okolje, je predpisan obvezen način rokovanja pri rekonstrukciji ali vzdrževanju streh, pokritih z azbestnimi kritinami. Demontirano in pravilno pripravljeno odpadno strešno kritino je potrebno nato ustrezno deponirati na za to namenjenih deponijah. V Sloveniji je pet zbiralcev, ki imajo izdana okoljevarstvena dovoljenja za odlaganje azbestnih odpadkov, in osemnajst zbiralcev, ki imajo izdana okoljevarstvena dovoljenja za odlaganje tovrstnih odpadkov. Ob oddaji azbestnih odpadkov

Znaki dotrajanosti azbestne kritine, ki nam povedo, da je prišel čas za zamenjavo:

- drobljivost materiala,
- »cvetenje« površine, pri čemer se s prostim očesom vidi vlaknata struktura,
- luščenje, razpoke, prelomi,
- prisotnost drobljivega ali prašnatega materiala v bližini odtokov vode, kapi ipd.,
- prisotnost prašnega materiala, sprijetega v majhne stalaktite, ki jih lahko opazite na mestih kapljanja vode.

moramo od zbiralca prejeti evidenčni list o ravnanju z odpadki, ki bo dokazilo, da smo pravilno deponirali odpadke z vsebnostjo azbesta.

Zamenjava azbestne kritine je priporočljiva

Kljub temu da zakonodaja ne zapoveduje zamenjave kritin, ki vsebujejo azbest, pa je slednje zaradi nevarnosti za zdravje nadvse priporočljivo. Azbestni cementni izdelki se postopno razgrajujejo zaradi kislega dežja, sprememb temperature, erozije z vetrom in rastlinskim mikroorganizmi. S staranjem kritine lahko na površini opazimo korozivne spremembe v obliki »cvetenja« plošč. Iz takšnih plošč se že začenja sproščanje azbestnih vlaken v zrak.

Največja težava je spremeniti način razmišljanja, da nas nekaj, česar fizično ne čutimo, v resnici ne zastruplja in ni škodljivo. Z noži se ne igramo, ker vemo, da se bomo porezali. Če pojemo strupene gobe, nam bo slabo. Če dihamo azbestna vlakna, se bomo posledic zavedali šele čez nekaj desetletij – a to ne zmanjša nevarnosti azbesta.

V kolikor se odločite za sanacijo kritine, se dobro seznanite z različnimi možnostmi:

- impregnacija s snovmi, ki prepojijo material in povežejo azbestna vlakna med seboj in cementno osnovo,
- površinski premaz, s katerim naredimo gosto membrano na površini; tem premazom je možno dodati snovi, ki povečujejo odpornost na atmosferske vplive in na UV žarke,
- azbestno kritino lahko tudi prekrijemo z drugo, vendar le v primeru, da je strešna konstrukcija dovolj močna, da bo dvojno kritino prenesla; pri tem se je

treba zavedati, da lahko azbestna vlakna še vedno prihajajo v notranjost stavbe.

Vsi ti načini sanacije pa so zgolj začasni – prej ali slej bo potrebno azbestno kritino odstraniti in jo zamenjati z zdravju in naravi bolj prijazno. Eko sklad – Slovenski okoljski javni sklad žal ne ponuja nepovratnih sredstev za zamenjavo azbestne kritine, pač pa ugodne kredite. V letu 2012 so tudi objavili javni poziv za kreditiranje okoljskih naložb občanov, ki zajemajo tudi ukrep zamenjave strešne kritine, ki vsebuje azbestna vlakna. Priznani stroški so 65 evrov na kvadratni meter zamenjane azbestne kritine oziroma do največ 20.000 evrov skupaj. Obrestna mera je trimesečni EURIBOR + 1,5%, najdaljša doba odplačevanja pa je 10 let. V kolikor gre za večstanovanjsko stavbo, lahko za kredit zaprosi več upravičencev, skupni znesek kredita pa je največ 80.000 evrov. Glede na dejstvo, da je v Sloveniji še zelo veliko blokov, pokritih z azbestno kritino, je takšna rešitev zelo primerna.

Pokrivanje streh z azbestno kritino in uporaba drugih materialov, ki vsebujejo azbest, je bila splošna praksa še pred dvajsetimi leti. Cena in same lastnosti teh materialov so bile odločilne za tako razširjeno uporabo.

Prisotnost azbesta v Sloveniji je dejstvo, s katerim se moramo navaditi živeti na takšen način, da bomo čim manj ogrožali svoje zdravje in zdravje ljudi okoli nas.

Pogosto azbestna kritina in drugi odpadni materiali, ki vsebujejo azbest, končajo zmleti skupaj z odpadnim gradbenim materialom. To, da odpadni beton, asfalt, zidake in opeko meljemo in uporabljamo za nasutja pri gradnjah, ni sporno. Sporno pa je, ko je vmešan še azbest. Bi vi želeli živeti na kupu azbesta zdaj, ko je znano, koliko negativnih učinkov na zdravje ima ta včasih tako razširjena snov?

Moravški planinski dom ima nove najemnike

BESEDILO: BRANKA BIZJAN, FOTOGRAFIJA: BRANKA BIZJAN, NIKA MAVRIČ

Sprvim marcem 2020 je dom moravških planincev prevzel nov najemnik Jaka Perne z družino.

Jaka je po poklicu kuhar, svoje znanje je dobrih deset let nabiral v znani gostilni Pr' Mihovc v Zgornjih Pirničah. Ker je velik ljubitelj narave, je pet let delal na planšariji na planini Velo polje v osrčju Julijskih Alp, kjer so pasli devetdeset krav in iz mleka izdelovali sir, skuto in maslo. Vedno si je želel delati v neokrnjeni naravi, v enem izmed planinskih domov. Ker so visokogorski planinski domovi čez zimo zaprti, se je prijavil na razpis za najemnika doma moravških planincev in bil je zelo vesel, da so izbrali prav njega.

Lepi dnevi v začetku marca so napovedovali dober obisk, a se je takrat začela epidemija koronavirusa in življenje se je ustavilo, s tem je tudi planinski dom moral zapreti vrata.

Čas karantene so dobro izkoristili

Prepoved obratovanja so Jaka, Nika in Ciril izkoristili, zavihali rokave in začeli urejati notranjost in okolico doma.

Na teraso so naredili mostiček z dvorišča, namestili nove klopi in mize na terasi in pred domom. Naredili so visoke grede, posadili rože ter v senci dreves pripravili še priveze za konje.

Pod hrastom nastaja igrišče za najmlajše in balinišče za starejše. Skupaj z gospodarjem društva

Sandijem so uredili odvodnjavanje in splanirali teren z zemljo ter posejali travo.

Dobra kuhinja je pogoj za dober obisk

Dobrote iz Jakove kuhinje bodo zadovoljile lačne želodce pohodnikov in drugih gostov. Njegov

omamno dišeči čebulni kruh, kakor tudi vse ostale vrste in oblike kruha iz krušne peči, vampi, golaž, ričet, jabolčni »štrudel«, sirovi štruklji s suhimi slivami, nedeljska kosila, domači narezki in še druge dobrote bodo zanesljivo privabljale goste.

Tisti, ki se ne bodo namenili jesti, pa bodo lahko na terasi z najlepšim razgledom v Sloveniji ob odlični kavi uživali v neokrnjeni naravi.

Zdravilna zelišča za okrepitev imunskega sistema

BESEDILO: JOŽI SMOLE PETERKA

Da je imunski sistem naš kapital in ga moramo ves čas negovati in krepiti ni potrebno posebej poudarjati. Še zlasti v času, ko se širi korona virus in moramo ostajati doma, nam narava ponuja bogato izbiro zdravilnih zelišč, le nabrati jih je treba.

Zato zeliščarke Društva upokojencev Moravče ne počivamo. Vsaka zase nabiramo zelišča, ki nam jih širokogrudno v tem času ponuja narava. Zelišča nabiramo na domačem vrtu ali bližnji okolici. Nabiramo jih v suhem in sončnem vremenu od desete do štirinajste ure. Če nabiramo cvetove, jih nabiramo, ko je dan za cvet. Celo rastlino nabiramo, ko je dan za list. V tem času, ko so naša dihala in pljuča na preizkušnji, se moramo zavedati, da nam bodo nabrana zelišča pomagala krepiti imunski sistem. V veliki meri bi pripomogla pri lajšanju bolezenskih znakov dihal, če bi zboleli. Naštela bom le nekaj zelišč, s katerimi si bomo lajšali kašelj, prehlad in razne viruse in si krepili imunski sistem. To so pljučnik, bršljanasta grenkuljica, trobentica, timijan, ozkolistni trpotec, dobra misel, njivska preslica ...

Vsa navedena zelišča imajo funkcijo uravnnavati dihalni sistem in krepiti pljuča, ki so v tem času najbolj na udaru. Vsa nabrana zelišča, skrbno posušimo in shranimo v steklene kozarce ali papirnate vrečke, ki jih shranimo v suh, hladen in temen prostor. Čajno mešanico v pravih razmerjih pijemo lahko vsak dan. Čaj iz posameznega zelišča pa lahko pijemo neprekinjeno le tri tedne skupaj, potem pa moramo za štirinajst dni prekiniti in nato lahko nadaljujemo s pitjem čaja istega zelišča.

Želim vam veliko lepih trenutkov pri nabiranju, sušenju, shranjevanju in pitju zeliščnih pripravkov.

Društvo upokojencev v času koronavirusa

BESEDILO: VOJKA REBOLJ, FOTOGRAFIJA: VOJKA REBOLJ

Zeliščna tabla razlaga imena zelišč glede na lego na vrtu Društva upokojencev, hkrati pa tudi uporabnost teh zelišč.

V času, ko se moramo držati v primerni medsebojni razdalji, so se na zeliščnem vrtu zeliščarke posamično zvrstile za pletje in urejanje.

Vtem čudnem času vsi pogrešamo družbo, druženje. Se zdi, da starejši še posebej. Člani Društva upokojencev si telefoniramo, malo si pišemo in potrpežljivo ali pa tudi nestrpno čakamo, da bomo lahko spet skupaj. Le sekcija zeliščarjev lahko deluje. Poleg običajnih del z zelišči, je bilo v teh dneh veliko dela z zeliščnim vrtom ob društvenem domu. Saj vam je znano, koliko časa vzame natančno pletje, tukaj še odstranjevanje odmrlih rastlin. Nekaj jih je potrebno zamenjati z novimi točno na označenem mestu, saj tako veleva zeliščni načrt na tabli, ki je tudi nova. Ampak tabla pove skoraj vse, kar morate vedeti o posameznih rastlinah, kako človeku pomagajo. Zeliščni vrt in zeliščna tabla sta na ogled. Mogoče je to priložnost tudi za učence z učitelji, ko bodo spet lahko skupaj.

Vsi lepo vabljeni!

Tudi junija bomo skavti zbirali papir

VMoravški skavti vas obveščamo, da bo med 12. in 19. junijem na avtobusnem parkirišču v Moravčah postavljen zabojnik za zbiranje starega papirja.

Zaradi trenutnih razmer zbiralne akcije ne bomo izvedli tako, kot običajno (z zbiranjem po vaseh in domovih), zato vas prosimo, da odpadni papir pripeljete v Moravče. Skavti bomo za pomoč pri zabojniku med tednom na voljo med 18. in 19. uro, med vikendom pa med 9. in 10. uro. Za dodatne informacije lahko pokličete na telefonsko številko 068 161 610 (Maja). Že vnaprej se vam zahvaljujemo za vašo pomoč in sodelovanje.

Vaši skavti

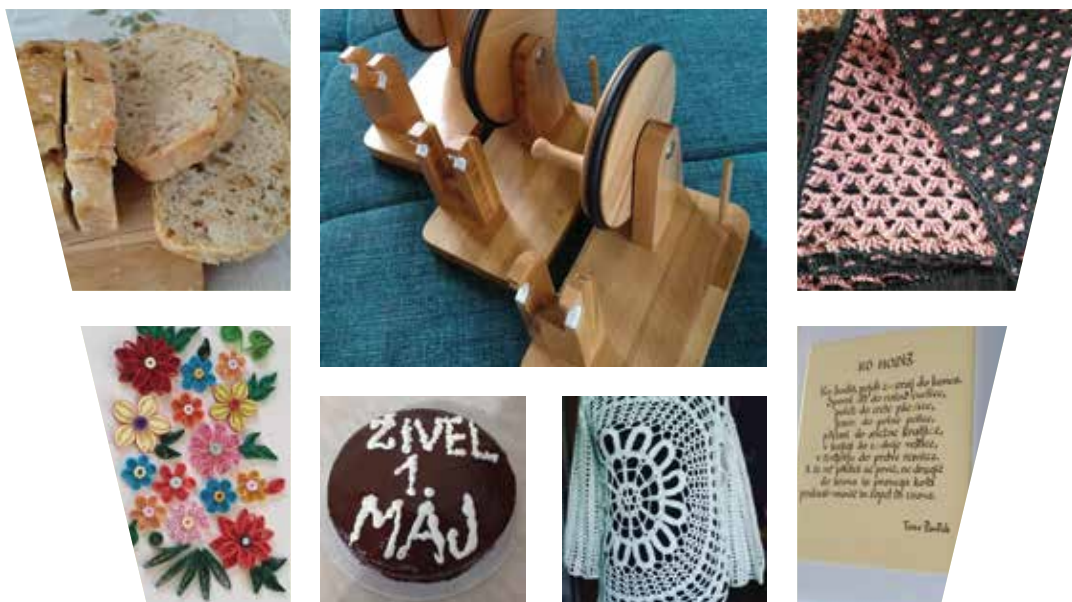

Rokodelske delavnice v COVID-19 času

Epidemija novega korona virusa nas je od trinajstega marca naprej zaprla v naše domove in prav ta ukrep države je pokazal, kako pomembno je rokodelsko znanje. Rokodelci smo ves ta čas pridno delali vsak na svojem domu. Veliko smo se pogovarjali po telefonu, po video povezavah smo si delili vzorce, razlage in nasvete za izdelavo različnih kvačkanih, pletenih, klekljanih in drugih izdelkov. Izdelovali smo zaščitne maske, delili nasvete za peko kruha, tort, pletenic in še veliko rokodelskih izdelkov smo naredili. S tem delom smo naredili veliko koristi zase in za svoje bližnje in soobčane.

Ker je bilo druženje v živo prepovedano in smo naše razstave in delavnice odpovedali in se »preselili« na FB stran *Rokodelskega centra Moravče* ter s tem spodbujali rokodelce po Sloveniji in širše, da so prijeli za kvačko ali pletilke. Največji odziv so imeli babičini kvadrati, iz katerih so nastali številni izdelki, od odev, oblačil, torbic, brezrokavnikov, prtov in še marsikaj drugega.

Rokodelci težko čakamo na dan, ko bo dovoljeno druženje, čeprav le na prostem in takrat bomo naredili **KORONA RAZSTAVO** izdelkov, ki so nastali v tem času. Za pokušino pa naj bo ta - mini foto razstava.

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: BRANKA BIZJAN

Limbarska gora.

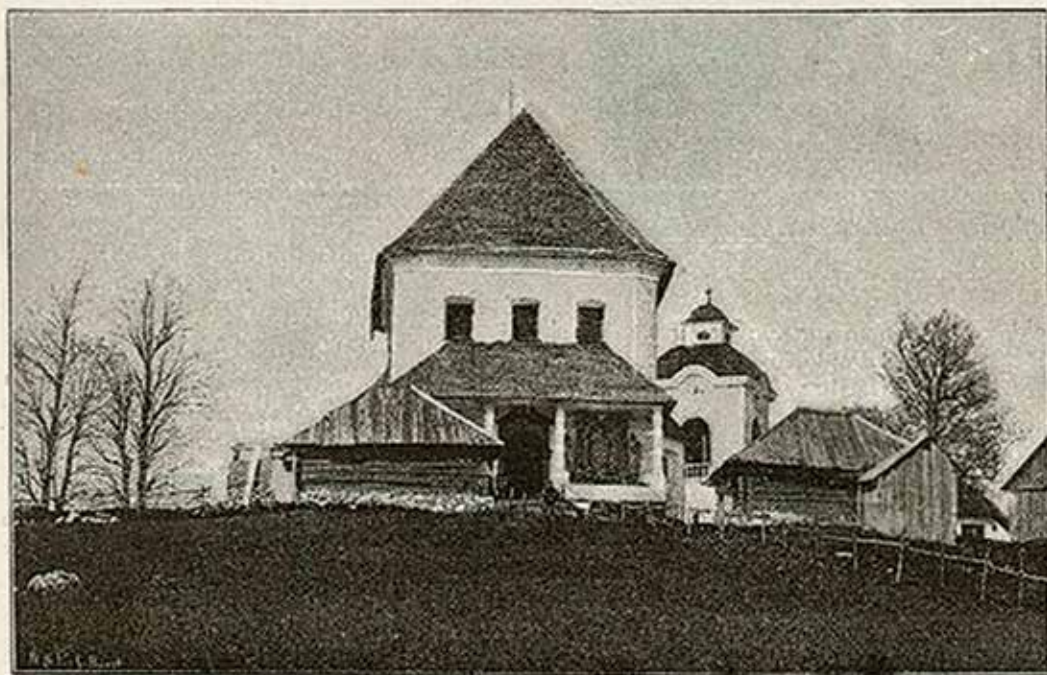
(Spisal Val. Bernik.)

I.

Če greš od Ljubljane po dunajski cesti proti Štajerskemu, dospješ kakih sedem ur hodá poleg prijazne gore z belo cerkvijo, kateri pravijo „Limbarska gora.“ Ne daleč od velike ceste se dviga na desni strani in spada v moravško župnijo. V duhu stopimo kar na goro, ki je visoka 773 m!

Lep kos slovenske domovine pregleda bistro oko ž nje. Središče Slovenije, belo Ljubljano,

poiščimo najprej, če le ni zopet zavita v meglo in dim, sicer se vidi samo Grad ljubljanski . . . In sedaj z očesom nazaj! Pod nami se vleče „Črni graben“, t. j. ozki svet ob dunajski cesti od Lukovice proti Trojanam. Pozdravimo najbližje sosede doli v prijaznih Moravčah, v Krašnji in Blagovici; s pobožnim vzdihljajem počastimo Marijo, v nebesa vzeto, na brdskem griču! Naš pozdrav veljaj tudi sosednim župljanom v Pečah in Kolovratu, če tudi nam jih zakrivajo

Limbarska gora, spisal Val. Bernik, Doma in svet, 8, 1895, št. 5

Nenavadno velik, sè slamo krit

 kozolec,

z 28 štantov, dobro ohranjen, bo v soboto dné **28. maja 1881** ob 10. uri dopoldne na **belneškej graščini** zraven **Moravč** prav po ceni na dražbi prodan. Pri tej priložnosti se bo tudi **hišno orodje** prodalo. Kupčevalci so sem povabljeni. (280—2)

Slovenski narod, 16, 25. maj 1881, str. 118.

Moravški fantje in moravska dekleta so ustanovili na binkoštno nedeljo **Društvo kmečkih fantov in deklet**. Odposlanec zvezo iz Ljubljane je pojasnil mladini pomen novega društva. Predsednik pripravljalnega odbora **Lojze Pirnat** se je zahvalil gospodu govorniku, nato pa je tajnik **Ivan Lovrač** prebral pravila in imena priglasiženih članov.

Ustanovitev društva kmečkih fantov in deklet, Domovina, 17, 21. maj 1934, št. 22.

Ljudska hranilnica in posojilnica v Moravčah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Zadruga se opira na zadružna pravila z dne 29. maja 1906, ima svoj sedež v Moravčah in namen razmere svojih članov v gnotnem oziru izboljšavati, zlasti spodbujati varčnost in s svojim zadružnim kreditom preskrbovati svojim udom v gospodarstvu potrebna denarna sredstva.

Ta namen dosega zadruga s tem, da

- a) sprejema in obrestuje hranilne vloge ter vloge v tekočem računu;
- b) si pridobiva nadaljna denarna sredstva, kolikor so za dosego zadružnega smotra potrebna, s svojim zadružnim kreditom;
- c) daje svojim članom posojila;
- d) oskrbuje svojim članom inkaso.

Načelstvo obstoji iz načelnika, njegovega namestnika in 9 odbornikov, katere izvoli občni zbor za eno leto.

Tačasni udje načelstva so:

g. Anton Cerar, posestnik v Moravčah št. 26, načelnik;

g. Ignacij Cerar, posestnik v Spodnjem Tuštanju št. 11,

g. Franc Peterka, posestnik v Koškošnah št. 10,

g. Janez Bergant, posestnik v Kraščah št. 4,

g. Franc Tič, posestnik v Serjučah št. 29,

g. Franc Barlič, posestnik v Hudeju št. 34,

g. Martin Uštar, posestnik v Veliki vasi št. 19,

g. Martin Klopčič, posestnik v Podbrdu št. 15,

g. Ignac Klopčič, posestnik v Moravčah št. 15 in 61, odborniki.

Načelstvo podpisuje v imenu zadruge tako, da se podpišeta dva uda pod firmo zadruge, katera naj bo pisana ali s pečatom natisnjena.

Laibacher Zeitung,
9. junij 1906, št. 131
»Ljudska hranilnica
in izposojilnica«

Moravče so že pred več kot 100 leti imele hranilnico in posojilnico. Banke danes v Moravčah ni več.

Trideset let od upora proti ukazu o predaji orožja

Besedilo: Janez Gregorič

Veterani vojne za Slovenijo smo si 17. maj izbrali za svoj dan, ki ga na svečan način vsako leto obeležimo v geometričnem središču Slovenije na GEOS-u.

Letos praznovanja Dneva veteranov vojne za Slovenijo izjemoma ni bilo, saj so še vedno veljale omejitve zbiranja. Posamezna društva bodo simbolično položila vence na prizorišča bitk in spopadov v letu 1991.

Leta 1990, 15. maja, je bil s strani RŠTO (Republiškega štaba za teritorialno obrambo), s podpisom poveljnika Teritorialne obrambe (TO) Slovenije generalpodpolkovnika Ivana Hočevarja izdan ukaz o premestitvi orožja in ostale oborožitve iz skladišč TO v vojašnice JLA. Velik del tega orožja je bil že prej lociran na območju vojašnic, za premik orožja iz ostalih skladišč pa so uporabili utemeljitev, da je hramba neustrezna iz varnostnih razlogov.

Upor proti ukazu je bil v Sloveniji spontan in je izviral iz čistega domoljubja. Na različne načine, s protesti in podobnimi akcijami, so se odzvali v skoraj vseh OŠTO (občinskih štabih TO), ki jih je bilo skupaj 62. Orožje in ostala oborožitve TO sta bila v lasti Republike Slovenije, kupljena z denarjem predvsem različnih delovnih organizacij in lokalnih skupnosti. Popolna preprečitev oddaje orožja je uspela šestnajstim OŠTO, in sicer tudi zaradi izredno močne lokalne politične podpore. Tako je bila tudi s strani predsedstva tedanje RS šele 18. maja 1990 poslana depeša, s katero je bila predaja orožja zaustavljena. Istočasno je predaja orožja potekala tudi v Republiki Hrvaški, R. Bosni in Hercegovini in R. Makedoniji, kjer je tudi v celoti uspela. V Sloveniji je tako po odvzemu orožja v skladiščih TO le-tega ostalo še 30 %.

V OŠTO Domžale je bilo orožje iz novega in s sodobnim varovanjem opremljenega skladišča BTR v Jaršah oddano v roke JLA med prvimi, a k sreči in ob iznajdljivosti posameznikov ne v celoti.

Tako lahko rečemo, da TO RS nikoli ni bila v celoti razorožena. Zato 17. maj velja za začetek upora proti ukazu JLA in posledično vzpostavljanja tajnega projekta MSNZ (manevrske strukture narodne zaščite), ki je v strogi konspirativnosti potekal vse do 4. oktobra 1990 in poskrbel, da smo lahko Slovenci z orožjem v rokah zavarovali razglasitev naše samostojne države – Slovenije.

Podaljšano bivanje na daljavo

BESEDILO: AKTIV JV in PB

Pouk na daljavo je postal naša vsakdanjost. Navadili smo se na to, da dneve namesto v šolskih klopih preživimo pred računalniki, naši stiki pa so omejeni na e-sporočila, telefonske pogovore in videokonference. Tako učenci kot učitelji smo se morali soočiti z novim načinom dela, ki je od nas zahteval kar nekaj prilagajanja ter učenja.

Kako pa so se s poukom na daljavo spopadli učitelji podaljšanega bivanja, ki po navadi svoje popoldneve preživijo ob učencih, ki delajo domačo nalogo, izdelujejo razne izdelke ali pa so v telovadnici in na igrišču, kjer pazijo na desetine otrok, ki se podijo za žogo?

»V času pouka na daljavo se tudi učitelji podaljšanega bivanja trudimo, da bi po svojih močeh pomagali učencem, staršem in tudi sodelavcem. Tako v tem času nudimo pomoč in podporo učencem in staršem pri izpolnjevanju učnih obveznosti ter smo v stalnem stiku s kolegi razredniki. Ker smo v tem času vsi prikrajšani za socialne stike, toliko bolj uživamo na razrednih urah, kjer se vidimo in slišimo z učenci. Tedensko ponujamo preko spleta različne ideje za ustvarjalno preživljanje prostega časa. Tako učenci lahko izbirajo med različnimi kuharskimi recepti, idejami za ustvarjanje, vrtnarskimi nasveti ...

Enkrat tedensko se preko spleta z učenci 1. razredov srečujemo tudi na uri pravljic. Preko videokonference otroci lahko prisluhnejo pravljici tedna in se o njej tudi pogovorijo. Čas, ki ga preživljamo stran od šole, je sicer drugačen kot običajno, vendar nam ponuja veliko novih priložnosti in novih znanj.«

Joži Zaveršnik

»Zaprtje šole je vse postavilo pred velik izziv, a nam ga je skupaj uspelo obvladati. Ocenjujem, da smo dobro prebrodili začetne težave. Naša spletna stran ima vsak dan velik obisk, kar nam pove, da učenci in starši redno sodelujejo v procesu učenja na daljavo. Velika pohvala gre učencem in seveda staršem. Zavedam se, da je na slednje padlo veliko breme, saj so morali prevzeti vlogo učiteljev na domu ter poiskati možnosti, kako vsak dan do gradiv, kako razlagati in brati najmlajšim, kako sodelovati in pošiljati povratne informacije učiteljem. Na šoli smo pomagali tudi z izposojjo računalnikov. Tudi učitelji smo se hitro povezali in nudili pomoč in informacije drug drugemu. Posebna zahvala gre g. Simonu in ga. Andreji za vsa računalniška izobraževanja – predvsem za nas »50 plus«. Izjemno pomembno je, da smo učitelji, starši in učenci ves čas v stiku. Glede na povratno informacijo staršev menim, da se učenci danes toliko bolj zavedajo pomembnosti šole. Spoznali so, kako pomembna je razlaga in dejanski stik z učitelji ter druženje in sodelovanje z vrstniki. Kot učitelj v JV in laborant sem učencem pripravljala naloge oz. eksperimentalne vaje iz naravoslovja. Preko programa Teams nudim individualno pomoč matematike dvema učencema 8. razreda. Kot nadomestni razrednik 8.b razreda sodelujem pri video razrednih urah – vsi učenci in učiteljici smo veseli, da se vidimo in slišimo in smo enotnega mnenja: Pouk na daljavo je zaživel, težav s tehniko ni več, ni pa to TO!!!«

Nada Osolnik

»Pouk na daljavo, v katerega smo primorani zaradi epidemije, je za vse velik izziv. Učitelji zelo pogrešamo delo z otroki v živo in verjamemo, da je z otroki podobno. V teh časih skušamo tudi učitelji podaljšanega bivanja s svojimi predlogi, ki jih objavljamo na spletni strani šole, olajšati delo staršem in jim popestriti prosti čas. Sodelujemo tudi z razredniki, popravljamo naloge na daljavo in dajemo povratne informacije, sodelujemo na videokonferencah in nudimo individualno učno pomoč nekaterim učencem, ki to potrebujejo. Na nov način dela smo se prilagodili po najboljših močeh, se pa zelo veselimo povratka v šolo in srečanja s sodelavci, otroki in starši v živo – seveda ob upoštevanju varnostnih priporočil zdravstvene stroke in ministrstva za šolstvo.«

Žiga Novak

»Tako delo mi vzame veliko časa. Veselim se že vrnitve nazaj v šolske klopi in srečanja z učenci, starši in sodelavci v "živo".«

Marjanca Pirc

»**U**stvarjalnost ne pozna meja. In enako daljavo je vse vključene postavil pred nepričakovan izziv. Razmeroma hitro je bilo potrebno učilnice zamenjati z videokonferencami in podajanje učne snovi pretvoriti v razumljiva navodila, dostopna z osebnih računalnikov ali pametnih naprav. Kaj vse ponuja računalnik! Nisem računalniško nepismena, a sem se v tem mesecu in pol naučila ogromno novega na tem področju. Če sem do nedavnega še mislila, da obstajajo programi, ki jih ne obvladam, pa bom lahko skozi življenje zvozila brez tega znanja, sem bila v tem času primorana zagrabit za marsikaj. In če sem se odločila, da bom podajanje navodil in snovi popestrila, sem morala zagrabit še za marsikaj več. Socialni stik je nenadomestljiv in domala vsi si že zelo želimo ponovnega snidenja z učenci in sodelavci, a če se odločim, da bom na nastalo situacijo gledala s pozitivne plati, moram brez zadržkov izpostaviti raznolikost in hkrati enotnost ter zagnanost vseh, ki kakorkoli doprinašajo k temu, da pouk na daljavo teče.«

Jasmina Hlaj

»**P**ouk na daljavo je izziv tako za učitelje kot tudi za učence in njihove starše. Tak način izvedbe pouka na daljavo pa nekaterim učencem predstavlja težavo, zato učitelji PB skrbimo za to, da tem otrokom pomagamo po najboljših močeh. Učitelji PB nudimo individualno pomoč ali pa pomoč manjšim skupinam učencev in jim s tem pomagamo pri osvajanju nove učne snovi in pri ponavljanju že naučene snovi. Poleg tega pa smo prisotni tudi na razrednih urah učencev, ki jih poučujemo v času podaljšanega bivanja. Razredne ure so zelo pomembne za učence, saj drugih stikov z ostalimi sošolci nimajo. Niso pa razredne ure pomembne le za učence, pomembne so tudi za nas učitelje, saj tako še vseeno ohranjamo stik z učenci. Učitelji PB tudi po najboljših močeh sodelujemo z razredniki in jih poizkušamo na različne načine razbremeniti. Sam se z učenci, ki potrebujejo pomoč, srečujem preko videokonference nekajkrat tedensko in jim poskušam na inovativne načine pomagati. Pri pomoči si pomagam z deljenjem zaslona, tako da učenci vidijo kaj počnem in hkrati poslušajo mojo razlago, ugotovil sem, da je ta način zelo dobro sprejet in učinkovit.«

Žan Škafar

Jo
oš Jurija Vege

»**V**tem času, ko nas je epidemija prikovala v objem našega doma in najbližjih, so seveda tudi učenci prikrajšani za socialne stike s svojimi vrstniki in učitelji, kar je po mojem mnenju velik šok, saj je človek socialno bitje in je zato socialni stik izredno pomemben za vsakega posameznika in njegovo duševno in fizično zdravje in v tem času smo se morali učitelji podaljšanega bivanja in tudi ostali učitelji na hitro in kar malo pod prisilo izpopolniti v obvladovanju računalnika in programov, ki smo jih na ravni šole izbrali za sodelovanje z učenci in s starši. In na tem področju so nekateri učenci in starši potrebovali pomoč, ki smo jim jo učitelji podaljšanega bivanja lahko nudili preko telefonskih pogovorov, deljenja našega zaslona ali pa preprosto podajanja navodil v pisni obliki ali preko klepeta. Iz, recimo temu, tehnične pomoči pa smo nato presedlali na učno pomoč učencem, ki to potrebujejo in smo jim preko videokonferenc pomagali pri predelavi in razumevanju tekoče snovi ali pa snovi za nazaj. Učitelji podaljšanega bivanja sodelujemo z razredniki preko razrednih ur in pregledovanju vrnjenih izdelkov učencev in nekatere potem tudi uredimo v spletne knjige ali galerije, ki so objavljene na spletni strani šole. Prav tako smo prisotni na razrednih urah, preko katerih ohranjamo stik z učenci, ki jih učimo v podaljšanem bivanju. Kot dobra praksa pa se je izkazal tudi klepet z učenci posameznih razredov po manjših skupinah, kjer se lahko sproščeno pogovarjajo o vsakodnevnih pripetljajih in dogodivščinah in tako ohranjajo medsebojni stik vsaj preko spleta. S tem pa tudi lažje preživljajo čas, ko so doma. Vem pa, da prav vsi, tako učitelji kot učenci, komaj čakamo povratka v šolske klopi.«

Boštjan Peterka

»**S**tarši se s šolanjem na daljavo soočajo z drugačnim dnevnim ritmom. Poleg vsakodnevnih obveznosti prevzemajo vlogo koordinatorja šolskega dela svojih otrok. V učnem procesu šolanja na daljavo učitelji podaljšanega bivanja izvajamo tudi individualno pomoč. Tako pomagamo otrokom pri razlagi snovi, reševanju problemov, predvsem pa smo motivacija, saj smo še vedno učitelji, do katerih imajo otroci spoštljiv odnos.

V šolanju na daljavo pomagam dvema učencema pri slovenščini. Učenca sta pri delu zelo marljiva, delovna, postavljata mi vprašanja in razrednikom pošiljata narejene naloge. Učenje poteka preko računalniškega programa Teams in telefona. S strani staršev čutim veliko hvaležnost za pomoč in razbremenitev.

Kot nadomestni razrednik sodelujem tudi pri razrednih urah, ki so tokrat drugačne. Potekajo preko videokonferenc Teams, kjer se srečamo vsi učenci in obe učiteljici razreda. V večini so otroci zelo dobro računalniško pismeni, saj se v pogovorih in tipkanju zelo dobro znajdejo. Učence pogrešamo tudi mi, učitelji, saj nam šolanje na daljavo vzame kar nekaj ur sedenja pred računalnikom, pripravljanja vsebin, usklajevanja, odgovarjanja na e-sporočila, roditeljske sestanke, kjer smo staršem predstavili napotke za ocenjevanje in delo za prihajajoče tedne. Z razredniki dobro sodelujemo, si pomagamo in smo pazljivi, da učencem ne nalagamo preveč snovi. Zaradi tega pa čutimo hvaležnost staršev in njihovo podporo.

Tak način poučevanja vzame veliko več časa. Vsi si kljub novim pristopom želimo čimprej šnje vrnitve v šolske klopi, saj tehnologija ne more nadomestiti osebnega stika.

V tem nenavadnem času, kjer smo se kar naenkrat znašli vsi, od učencev, učiteljev in staršev, se poskušamo učitelji PB kar najbolje prilagoditi pouku na daljavo. Tudi jaz izvajam individualno pomoč več učencem preko Teamsov. Skupaj rešujemo šolsko in domače delo. Mislim, da imajo učenci največ težav z motivacijo. Ko pa začnemo z videokonferenco in se vidimo ter slišimo, delo poteka brez večjih težav. Poleg posameznih učnih ur z učenci, sodelujem še z razredničarko, kjer izvajam podaljšano bivanje in z razredničarko, kjer izvajam individualno pomoč z dvema učenka. Sodelujem na RU ter oddelčnih učiteljskih zborih. Poleg tega pripravljam gradiva, ki jih vsi učitelji PB zbiramo v skupni mapi OPB in JV. Tukaj si lahko starši in učenci ogledajo ustvarjalne ideje za preživljanje prostega časa.«

Maja Koren

»**E**pidemija nas je prisilila, da smo se organizirali in izbrali izziv dela na daljavo. Način dela je nov in zato se je bilo potrebno prilagoditi na izvajanje učnega procesa. Kot učiteljica v podaljšanem bivanju ponujam vsebine v skupni mapi, ki so vezane na šport, saj morajo otroci doma veliko časa nameniti gibanju in igri. Z vsebinami jim ponujamo različne aktivnosti, ki popestrijo prosti čas. Učencem, ki potrebujejo pomoč pri delu, ponujam individualno pomoč preko videokonferenc, kjer se pogovorimo in opravimo različno učno snov. Hvaležnost v teh težkih časih je neizmerna. Poleg teh nalog sem v podporo učiteljicam, kjer podaljšano bivanje poučujem. Šport je moje glavno vodilo, saj je protiutež trenutnim razmeram, krepi naše zdravje ter zadovolji telo in duha. Upam, da se kmalu vrnemo v naše šolske prostore in skupaj zaključimo izzivov polno šolsko leto.«

Ana Kovač

»**S**poukom na daljavo smo se vsi srečali prvič in na hitro smo se bili primorani organizirati in prilagoditi novi realnosti. Šolske klopi so zamenjali računalniki, učiteljevo razlago zapisana navodila, pouk se je preselil na spletne strani. Tudi učitelji podaljšanega bivanja smo aktivni pri pouku na daljavo, in sicer tedensko v mapo jutranjega varstva in podaljšanega bivanja objavljamo različne aktivnosti, ki za otroke in njihove starše lahko pomenijo sprostitev od naporenega šolskega dela. Sama sodelujem z razredničarkama oddelkov, v katerih poučujem podaljšano bivanje ter jima pomagam pri pregledovanju nalog, ki jih oddajo učenci ter učencem večkrat tedensko nudim individualno pomoč pri slovenščini in matematiki preko Teamsov. Kot nadomestna razredničarka 9. a razreda sodelujem pri razrednih urah, ki potekajo preko videokonferenc, sicer pa imam dneve zapolnjene s pripravami ur za slovenščino, ki jo poučujem na predmetni stopnji. Na tak način poučevanja sem se že privadila, a vseeno že nestrpnost čakam, da se vrnemo v šolo in se tako z učenci kot s sodelavci ponovno vidimo "v živo" in ne le preko računalniških zaslonov.«

Sanja Podgornik

Korona izzivi - prednost ali slabost? Družina v omejenem prostoru

BESEDILO: mag. NIKA CERAR, univ. dipl. psih.

Zaradi preprečevanja širjenja okužbe z novim koronavirusom smo ostali doma. Samoizolacija in karantena vpliva tudi na odnose. Da bi se izognili konfliktom, nesoglasjem, sledi nekaj smernic.

Poznamo rek, če želimo osebo res dobro spoznati, ali se prepričati, da se z njo res dobro ujamemo, moramo z njo na jadranje. Jadrnica je omejen prostor, kot je sedaj omejen prostor družin, ki bivajo v majhnih stanovanjih. Tako v majhnem stanovanju kot na jadrnici smo prisiljeni živeti na enem, omejenem mestu, neprekinjeno, noč in dan. To se lahko konča z boljšimi odnosi, boljšo povezanostjo ali pogostimi konflikti zaradi malenkosti ...

Življenje se je vsem nam čez noč obrnilo na glavo. Če smo bili prej vajeni ustaljenega ritma in druženja z različnimi ljudmi, smo sedaj "obsojeni" na štiri stene z omejenim številom ljudi. Več smo doma, skupaj, več je priložnosti za spore. Zato je pomembno, še posebej od nas staršev, da smo s svojim obnašanjem čim boljši zgled. To ni lahka naloga, vendar je v tem trenutku nujna in pomembna za vsakega izmed nas. Skušajmo biti strpni, mirni, uvidevni drug do drugega, razumevajoči, sočutni, izbirajmo kompromise ... poskrbimo za spoštljive odnose, za poslušanje drug drugega, ponudimo si pomoč pri različnih opravilih in dejavnostih ... S tem krepimo pri potomcih odgovornost, spoštovanje ... Karantena na splošno je zelo stresna, še posebej, če jo preživljamo v majhnem prostoru in dlje kot običajno.

Pred karanteno smo v življenje vnašali spremembe in se umirjali tako, da smo hodili v službo, ki je izven doma, otroci so bili v šoli, vsi smo se vključevali v različne dejavnosti izven doma, se družili s prijatelji, obiskovali športne aktivnosti, prireditve. Veliko možnosti, na nek način izhodov iz odnosa, če je bilo v družini prenapeto. Stiske, tesnobe se niso povečevale. Zdaj pa vsi skupaj, »na kupku«. Zato je dobro, da določite **prostor za umik**. To je lahko soba ali kotiček, kamor se lahko umakne katerikoli član družine, odvisno od možnosti, ki jih imate. Prostor, v katerem posameznik najde mir v sebi ali ima le čas zase, stran od drugih.

Poskrbite zase in za svoje počutje. »Dan se po jutru pozna!« Že zjutraj poskrbite za svoje potrebe. Naredite tisto, kar vas sprošča, umirja, vas polni z energijo. Nekaj idej: v preteklosti ste se z avtom peljali v službo, sedaj greste lahko na sprehod; zaplešite svoj najljubši ples; zapojte si pesem; telovadite; preberite pozitivno misel in si jo ponavljajte; ob zalivanju rož, si predstavljajte, kako raste in s tem raste tudi vaša energija ... počnite tisto, kar vas veseli. To vam bo pomagalo, da boste lažje »krmarili« in se spopadali z zahtevami dneva.

Dnevno rutino je potrebno na novo vzpostaviti, tako zase kot za otroke. Skupaj naredite urnik učenja/dela za službo, pristočasnih dejavnosti ter gibanja. Vključite tudi čas za obroke. Dogovorite se za jasna pravila, kdaj se upo-

rablja telefon ali računalnik. S tem se boste izognili nepotrebnim konfliktom. Načrtujte tudi skupne dejavnosti npr.: sprehod, ogled najljubše oddaje, peka piškotov, družabne igre, pospravljanje. Spomnite se tudi na dejavnosti, ki jih ima otrok in vi radi in jih tudi sicer izvajate npr.: metanje žoge na koš, branje knjige, risanje, poslušanje glasbe, igranje inštrumenta ... Skrbite za redno **gibanje**. Kje in kako, upoštevajte nasvete NIJZ. Kadar gibanje na prostem ni možno, telovadite v stanovanju (poskoki, ples ob glasbi, joga, vaje za raztezanje, počepi ...). Nekaj idej, kako telovaditi v stanovanju so pripravili učitelji podaljšane bivanja (objavljeno v spletnih učilnicah šole).

Bližino družinskih članov lahko okrepimo. Starši bomo imeli boljše odnose z otroki, kadar bomo manjšali napetost. To lahko storimo z vnašanjem humorja, smehom, pripovedovanjem smešnih anekdot, optimizmom, pozitivnimi mislimi, ki jih na glas izrekamo ali celo skupaj zapišemo, okrasimo ter damo na vidno mesto v stanovanju.

Kadar se starši znamo umiriti, to umirjenost prenesemo na otroke/druge osebe in je vsem lažje. Za lastno umirjenost poskrbimo v kateremkoli delu dneva. Važno je le, da prepoznamo to nujo in si damo možnost umiritve. Ker smo ljudje različni, izberite aktivnost, ki vas pomirja npr. barvanje mandal, poslušanje meditacije, gibanje ...

Dejavniki uspešnega povezovanja so tudi strategije reševanja konfliktov. Kdor jih že pozna, mu je v tem trenutku lažje. Marsikdo pa tega v preteklosti ni znal in zdaj, v času, ko smo prisiljeni biti skupaj, zelo hitro izbruhne. A nikoli ni prepozno. Ta čas izkoristite za spremembe. Na kratko pa takole. Uspešno rešimo konflikt tako, da vsak pove svoje želje, pričakovanja. Govori se v mirnem tonu. Če ne, poskrbimo najprej za umiritev, globoki vdih, predstavljanje sebe na lepem kraju ... Vsakemu damo možnost, da pove svojo plat zgodbe, brez prekinjanja, žaljenja, obsojanja ali kritiziranja. Temu sledi umirjen pogovor, kje se lahko člani uskladimo, približamo drug drugemu. Pogosto med razpravo nastanejo nove ideje. Pomembno je le, da poteka v mirnih tonih, brez kričanja, siljenja, prepričevanja. Skupaj se odločimo za rešitev. Le-ta mora biti sprejemljiva za vse vpletene člane. Ob zaključku ponovijo sklepe, si pogledajo v oči, si čestitajo in se rešitev držijo. Nimamo vedno vpliva na vse. Na zadeve, na katere nimamo vpliva, si nima smisla »beliti glave«. Treba se je zavedati, da je en del konflikta nerešljiv in bo tak tudi ostal. In je potrebno to sprejeti in s tem znati živeti. Kako se pogovarjati z otrokom in tudi sicer, je nekaj smernic zapisanih v samostojnem prispevku.

Posebne situacije, v kateri smo se znašli, imajo tudi pozitivne plati. Imamo možnost povezati družino in njene družinske člane. O sebi lahko spoznamo kaj novega. Naučimo se kaj novega. Nekaj zaradi službenih potreb (uporaba novih programov, snemanje, videokonference ...), nekaj čisto praktične življenjske narave (priprava kruha brez kvasa, izdelava zaščitne maske). Dajte si možnost in odkrivajte, spoznavajte svoja področja, na katerih ste dobri, na katerih uživate in jih z veseljem opravljajte tudi v prihodnje.

Kako se pogovarjati z otrokom?

BESEDILO: mag. NIKA CERAR, univ. dipl. psih.

Vteh dneh, ko je večina družine zaradi posebnih razmer doma, je še posebej pomembno, na kakšen način se pogovarjamo z otroki. Tudi sicer je komunikacija staršev pomembna, a trenutno še bolj.

Otroci doživljajo različne stiske. Ob primernem pogovoru, občutku, da so slišani, razumljeni, jim bo lažje. V nadaljevanju nekaj smernic, ki vam bodo pomagale, da boste lažje speljali pogovor in ob tem še razbremenili lastnega otroka.

Komunikacija ni le prenašanje informacij. Je pomemben vzgojni element, s pomočjo katerega lahko otroka spodbudimo k neki dejavnosti, k razmišljanju, spodbujanju in hkrati še krepimo njegovo samozavest.

Ni pomembno, kako dolgo in kje poteka naša komunikacija z otrokom. Pomembno je, kako se pogovarjamo. Pomembno je, da znamo prisluhniti.

Pridobimo otrokovo pozornost

Za uspešen začetek pogovora je pomembno, da pridobimo otrokovo pozornost. To naredimo preprosto, pokličemo ga po imenu. Pri tem pazimo, še posebej pri mlajših otrocih, da smo na njegovi višini. Pri vsaki komunikaciji je pomembno, da s sogovornikom vzpostavimo očesni stik. Primer: počepnemo, pogledamo otroku v oči in rečemo: »Ajda, gremo v vrtec. Pridi, pripraviti se moramo.« Šele ko vzpostavimo stik, lahko naprej govorimo, ker takrat šele otrok razume, da govorimo njemu. Če je otrok mlajši, mora očesni stik trajati še dlje, kar pomeni, da ga gledamo ves čas, ko mu govorimo.

Otrok nas mora razumeti

Starši uporabljamo besede, ki so za otroka tako glede na starost in verbalne sposobnosti primerne (jih razume). To pomeni, da jih zna izgovoriti in razume njihov pomen. Kadar tega ne upoštevamo, se zgodi dvoje: ali nas otrok ne posluša, ker nas ne razume, ali postane zmeden, ker kljub volji in želji preprosto ne more ponoviti določene besede.

Besede, katere želimo, da jih uporabljajo tudi naši otroci npr.: izvoli, hvala, prosim, oprost, dober dan, na svidenje ... jih uporabljamo tudi sami kot starši. Pomembno je, da se zavedamo, da se otroci največ učijo z opazovanjem in posnemanjem. Zato se je potrebno izogibati besed, ki jih ne želimo slišati iz otrokovih ust. Ne moremo pričakovati, da se bo otrok opravičil ali zahvalil, če tega nikoli ne sliši od nas. Tudi ko mu rečemo, da naj se zahvali, mu ta zahteva ne bo pomenila veliko, če tega ni slišal prej od nas in niti ne bo motiviran, da bo to naslednjič naredil.

Ena stvar v enem trenutku

Če želimo otroku dati več informacij in nalog, potem velja pravilo ena stvar v enem trenutku. To je pomembno, saj naenkrat sprejmemo,

predelamo in razumemo omejeno število informacij. Bolje je povedati le to, kar je v danem trenutku pomembno npr.: zdaj gremo ven, obuj se in obleči vetrovko, zdaj bomo gledali risanko, zdaj pospravi igrače ...

Pogosto mislimo, da s strogim tonom otroka pripravimo k poslušanju, vendar to ne drži. Ob strogem tonu se vsak počuti nelagodno in neprijetno. Hkrati je oseba postavljena v podrejeni položaj in povzroča odpor. Miren ton je učinkovitejši. Pritegne pozornost, rahlo znižan glas napelje na pazljivejše poslušanje. Z mirnim tonom sporočamo spoštovanje do sogovornika, zato je verjetnost, da nas bo otrok poslušal, veliko večja.

S pogovorom bomo zmanjšali otrokovo stisko

Ni pomembno, kako dolgo in kje poteka naša komunikacija z otrokom. Pomembno je, kako se pogovarjamo. Pomembno je, da znamo prisluhniti.

Komunikacija pomeni za otroka tudi moralno podporo, ki jo potrebuje vsak dan. Tudi igre, v katerih sodelujemo s svojimi otroki, so izvor moralne podpore in izhodišče za vzpostavitev kakovostne komunikacije.

Ko se z otrokom pogovarjamo, nam pogosto zaupa svoje težave in razkriva svoje strahove. Če mu v takšnih trenutkih znamo ponuditi rešitev ali nasvet ter spregovorimo o svojih izkušnjah iz otroštva, se bo s težavo spopadel in v trenutku bomo zmanjšali njegovo stisko. Spoznal bo, da ni edini, ki se sooča s težavo, in da jo je mogoče rešiti. Otroci različnih starosti se različno lotevajo problemov in komunikacije. Potrebno je zaznati otrokovo komunikacijo, ki se poleg pogovora z nami lahko odraža tudi v pogovoru z vrstniki, s plesom, glasbo, risanjem, igro. Otroku je potrebno omogočiti za njega najsprejemljivejši način komunikacije.

Postavljanje vprašanj

Primerno postavljanje vprašanj pomaga otroku, da se sprosti in se v pogovoru z nami počuti enakopravnega. Vprašanja delimo na tri skupine: vprašanja zaprtega tipa, vprašanja usmerjenega tipa in odprta vprašanja in pripombe.

Pri vprašanjih zaprtega tipa gre za vprašanja, na katera otrok odgovarja z da ali ne ali nekim enostavnim odgovorom npr.: Kako ti je ime?, Ali hodiš v šolo?... Pri tako zastavljenih vprašanjih se otrok ne čuti vpletenega, običajno se pogovor hitro zaključi in od otroka ne zahteva ne kreativnosti ne poglobljanja v določen problem.

Vprašanja usmerjenega tipa otroka napeljujejo na točno določen odgovor (na primer: Ti je to jasno?, Ali je vse v redu?). Otroku že vnaprej ponujamo dva možna odgovora – da ali ne. Otroku le redko odgovori z »ne«, raje odgovori z »da«, čeprav se s tem pravzaprav ne strinja. Otroci čutijo, da starši v tem primeru ne želimo slišati negativnega odgovora.

Zato je bolje postavljati odprta vprašanja, ki se začno s črko **K** npr.: **Kako** si tole razumel? **Kako** se počutiš? Vidim, da si videti vznemirjen. **Kaj** se je zgodilo? Mi lahko poveš, kaj več o tem? Uvrščamo jih k odprtim vprašanji. Ta hrabrijo izražanje lastnih idej in pogovor o lastnih doživetjih. Pripombe, ki jih dajemo otroku, medtem ko govori z nami, mu bodo pokazale, da se trudimo razumeti in da ga pozorno poslušamo. Naša vprašanja in pripombe hrabrijo otroka, da s pogovorom nadaljuje in ga pogloblja, saj mu kažejo, da nas zanima tisto, o čemer govori.

Primerno postavljanje vprašanj pomaga otroku, da se sprosti in se v pogovoru z nami počuti enakopravnega.

S pomočjo takšnih vprašanj lahko o otrokovih problemih, izkustvih in čustvih izvemo mnogo več, kot nam je bil morda v začetku pogovora pripravljen povedati. Do otroka moramo biti odkriti.

Poslušajmo ga pozorno, spodbujajmo s toplino in pokažimo iskreno zaupanje za težave, ki ga pestijo. Potrpljenje je ena od najpomembnejših vrlin, ki jo moramo imeti pri sporazumevanju z otrokom. Treba je pustiti čas, da se lahko oblikuje zaupljiv odnos med nami kot starši in otrokom. Ključ do vsake komunikacije je naše vedenje v vsakodnevnem življenju, ki ga otrok podrobno proučuje, opazuje, spremlja. Zelo pomaga, če z otrokom počnemo različne dejavnosti skupaj: gremo na sprehod, telovadimo, kolesarimo, se igramo, pečemo, pospravljamo, ustvarjamo, kuhamo ...

Nebesedna komunikacija

Za konec bi poudarila še nekaj o nebesedni komunikaciji. Večina komunikacije se odvija brez besed. Izraz na obrazu, kretnje, ton glasu – vse to so oblike komunikacije, katerih pomen je odvisen od neke kulture, pripadnosti neki skupini.

Ton glasu – grob glas otrok povezuje z jezo. Tišji in bolj speven glas otroku sporoča varnost in razumevanje. Izraz obraza – mora se spreminjati skladno s tistim, kar nam otrok sporoča.

Smeš in šale – pomagajo otroku pri sproščanju in vzbujanju zaupanja.

Pogled – običajno zelo pomaga, če otroka gledamo v oči. Če ga ne gledamo v obraz, lahko spregledamo, ali potrebuje tolažbo in koliko je v resnici vznemirjen. Najbolje je, da smo nasproti otroku, kar omogoča stik z očmi in s tem neposredno bližino, ki vzbuja zaupanje.

Otroci se kdaj težko izražajo. Starši moramo biti v takšnih situacijah potrpežljivi in mirni. Obdobja tišine so za otroke nekaj čisto običajnega. Razlogi so različni. Včasih ne zmorejo komunicirati. Z mislimi so enostavno drugje. Včasih kakovostno komunikacijo onemogočajo močni čustveni odzivi.

Odrasli pogosto blokiramo komunikacijo tako, da preveč govorimo, kritiziramo, se posmehujemo ali otroka celo ponižujemo, smo agresivni ali otroka s čim posiljujemo, se razburimo in postanemo agresivni, če ne znamo vzpostaviti zaupljivega vzdušja. Skušajmo razumeti ozadje prekinjene komunikacije, umirimo se in nadaljujemo tam, kjer smo ostali. Pri majhnih otrocih nas ne sme razjeziti, če kdaj povedo neresnico – nekateri še težko ločijo med resničnim in domišljijanskim svetom.

Otroci se neradi pogovarjajo o temah, ki so zanje boleče. Bodimo vztrajni, vendar previdni. Dodaten pritisk bo otroka odvrnil od zaupljivosti. Otrokov strah pred kaznovanjem je pogost razlog za prekinitev komunikacije. Bodimo pozorni na laži, z njo nam morda sporoča, da mu posvečamo premalo pozornosti. Z lažjo upa, da mu bomo pozornost vendarle naklonili.

Kako zaključimo pogovor je zelo pomembno. Naša naloga je, da otroka potolažimo in mu pokažemo pot, kako se s težavo spopasti. Izjavi »To se lahko zgodi vsakomur.« ali »Boš videl, vse bo še dobro.« v otroku pustijo občutek razumevanja in ga navedejo k pozitivnemu razmišljanju. Ob zaključku pogovora glejmo pozitivno, otroka podprimo, jasno razložimo svoje nasvete in skupaj z njim sprejmemo možno rešitev, bodimo dovolj odprti in iskreni, pokažimo potrpežljivost in pozornost.

V osami marsikdo najde v sebi talente
 Kdor čuti besedo, jo zna deliti na skrivnosten način,
 za lepoto sveta, zate, zame, za nas.
 Tokrat je učenka
 7. razreda **Rahela Kerin**
 razkrila nekaj res lepega ...

Palčki

Palčki so kot kalčki.
 Majhni, lahki s kapicami
 včasih tečni zmajčki.

Ko pridirjajo iz pravljice,
 skočijo na svoje male
 kravice. Kravice jih
 poneso na gore,
 ki postanejo nore.

Palčkom je všeč,
 Ko so gore nore.
 Zato gledajo oblake,
 ki se režijo ko mačke.

Palčkom je to všeč,
 zato objemajo drevesa,
 ki postanejo nežna
 kot nebesa.

Ko pa morajo naši
 palčki domov, se popalčkajo.
 Sedejo na kravice,
 ki odpeketajo nazaj v pravljice.

Poletje

Poletje je, ko je vročina v zraku,
 ko je veselje v tvojem brezskrbnem koraku,
 ko je smeh v tvojih očeh in
 ko imaš pesek v laseh.

Poletje je, ko se s prijatelji smejiš,
 se po travi kotališ,
 ko se matematike ne učiš
 in lahko brezskrben zaspiš.

Poletje je, ko si na potovanjih,
 ko hodiš po neznanih krajih
 in se pogovarjaš o luninih mlajih.

To je poletje,
 to brezskrbno smejanje.
 Komaj čakam, da pride
 in me z vedrom dogodivščin polije.

Šola

V šoli nam govorijo:
 »Prešeren je napisal sonet.«
 Jaz pa razmišljam, kako
 bom gledala ples, ki se mu reče balet.

Učijo nas, da je Jurčič
 napisal roman Deseti brat.
 Mene pa zanima, kako
 se zračuna ulomek na
 operacijo krat.

Povejo, kaj narediti moramo,
 ko sonce močno sije.
 Mene pa zanima,
 kako je, ko ti noč
 sanje izpije in
 če res luna, kot balon
 kliče na pomoč.

Učitelj opazi, da spim.
 Reče mi, zakaj na stolu
 ležim. Jaz pa, pazi,
 že po znanju hrepenim.

Ampak ne po realističnem
 ne, ne, jaz hrepenim po
 mističnem, nepremišljenim
 za mlade zastraženim znanjem.

Mene zanima,
 če vampir res
 lahko ti kri izpije
 in če luna lahko
 s sanjami te pokrije.

Ali res lahko
 nastane zombiapokalipsa,
 in če medved
 hrano lahko zmiksa.

Ali lahko se ti
 volkodlak pred nosom
 naslika. In, ali lahko
 noč z vetrom se
 v počasnem posnetku premika

To in še drugo mene
 zanima. Učitelj mi
 z nasmehom pokima.
 Doda, da to mogoče
 je resnica, če ni,
 je pa ena velika krivica.

Rahela
 Kerin

Praznovanje 3. svetovnega dne čebel

BESEDILO: dr. PETER KOZMUS

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (OZN) je 20. decembra 2017 v New Yorku, na pobudo Slovenije, 20. maj razglasila za svetovni dan čebel. S tem se je končal dolgotrajni postopek razglasitve, ki se je pričel v letu 2014. Razglasitev je za Slovenijo pomenila pomembno diplomatsko zmago.

Prvo praznovanje svetovnega dne čebel smo organizirali v Žirovnici na Gorenjskem, kjer je bil rojen Anton Janša, naš največji čebelar, ki se je rodil 20. maja 1734 in po katerem smo določili dan za praznovanje SDČ.

Od razglasitve naprej se za praznovanje SDČ odločajo številne institucije, organizacije in različna združenja po celem svetu. Glavne aktivnosti povezane s praznovanjem svetovnega dne čebel koordinira Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano ob sodelovanju s Čebelarско zvezo Slovenije, ki sta v ta namen tudi vzpostavila delovanje spletne strani www.worldbeeday.org, na kateri so prisotne koristne informacije povezane s praznovanjem.

Na mednarodnem področju praznovanje SDČ spodbuja Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO) s sedežem v Rimu, ob sodelovanju z mednarodno čebelarско organizacijo APIMONDIA.

V letošnjem letu naše aktivnosti kroji širjenje virusa COVID-19, zato v zvezi s praznovanjem SDČ ne bodo organizirani dogodki kot v preteklih dveh letih, bo pa zaradi tega več aktivnosti potekalo preko medijev, spletnih javljanj in različnih objav na družbenih medijih, da so informacije čim bolj dosegljive širši javnosti.

Glavni namen SDČ ni praznovanje, ampak predvsem ozaveščanje širše javnosti:

- da so čebele in ostali oprasevalci izredno pomembni,
- da so čebele v zadnjem obdobju na veliko prodročjih ogrožene in

- kaj moramo kot skupnost in posamezniki narediti v prihodnosti, da bomo čebele ohranili za prihodnost!

Aktivnosti za boljše preživetje čebel so:

- **Sajenje avtohtonih medovitih rastlin (seznam rastlin je dosegljiv na spletni strani ČZS).**
- **V okrasne namene (na balkonih in drugih zunanjih prostorih) sejemo, sadimo medovite rastline.**
- **Ohranjamo travnike z večjo pestrostjo rastlin.**
- **Setev travnikov z medonosnimi rastlinami.**
- **Košnja cvetočih rastlin po cvetenju.**
- **Nakup medu in ostalih čebeljih pridelkov pri najbližjih čebelarjih.**
- **Moralna podpora čebelarjem.**
- **Odstop primerne kmetijske lokacije za začasno ali trajno namestitvev čebel.**
- **Zmanjšana uporaba čebelam škodljivih pesticidov.**
- **Mulčenje cvetočih rastlin v sadovnjakih in vinogradih pred škropljenjem s pesticidi.**

Nabor ni dokončen, vseeno pa lahko vsakdo najde ideje, kaj lahko naredi dobrega za čebele in ostale oprasevalce. Ob tem pa moramo še vedeti, da s tem, ko pomagamo čebelam, pomagamo tudi ostalim organizmom in navsezadnje tudi ljudem. Čebele namreč za dober razvoj in življenje potrebujejo skoraj enake življenjske pogoje kot ljudje. Čist zrak, vodo in zdravo okolje brez onesnaženosti. Takšno okolje pa je tudi bolj zdravo za življenje ljudi.

Zato, varujmo okolje in tudi sami bomo živeli v bolj zdravem okolju!

Dobro je vedeti ...

Čebele nam poleg opráševanja številnih rastlin nudijo tudi različne čebelje pridelke. Mednje štejemo tudi čebelji vosek, iz katerega čebele v svojih bivališčih gradijo satje. Satje sestavljajo celice, zgrajene v obliki pravilno oblikovanih šestkotnikov, katerih oblika omogoča satju kar največjo trdnost ob najmanjši porabi voska. Lahko bi rekli, da je satje zgrajeno z matematično in arhitekturno natančnostjo in bi ga lahko primerjali z arhitekturnimi dosežki človeka.

Satje čebelji družini omogoča preživetje in razvoj. Služi kot prostor za shranjevanje hrane za čebele in kot prostor, kjer poteka razvoj in preobrazba čebel od jajčeca do odrasle čebele. Pri izdelavi satja sodelujejo le mlade čebele, ki vosek izločijo v obliki tanke, okrog 0,5 mm debele luske. Le te s pomočjo nog in ust oblikujejo v značilno šesterokotno obliko satne celice. Za izdelavo le enega grama voska potrebujejo med 4 000 in 5 000 takšnih lusk. Čebelji vosek že od nekdaj uporabljamo tudi ljudje. Uporaben je na številnih področjih, med drugim v kozmetiki, umetnosti, apiterapiji in pri izdelavi sveč.

Hrana ne pade z neba ...

... k sreči pa jo lahko kupite neposredno pri kmetih v vaši bližini.

Vabimo vse nosilke/nosilce osnovne kmetijske dejavnosti in dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, da na teh straneh brezplačno predstavijo svojo dejavnost in sezonsko ali letno ponudbo.

Na straneh, namenjenih kmetijstvu in gozdarstvu, želimo predstaviti moravške kmetije, ki ponujajo kakovostne pridelke in izdelke. Kratka predstavitev kmetij bo namenjena spoznavanju načina njihovega dela in pridelave oziroma predelave. Obenem bomo vsakič predstavili tudi sezonsko ponudbo pridelkov in izdelkov tistih kmetij, ki nam jo bodo pravočasno poslali. Vse občane pa vabimo, da nam posredujete vprašanja glede kmetijske pridelave in predelave, prehranske vrednosti in kakovosti posameznih živil ali druga vprašanja povezana s kmetijstvom, kakor tudi z gozdarstvom.

Vprašanja pošljite na elektronski naslov uredništva moravske.novice@moravce.si ali po navadni pošti na Občino (Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče) s pripisom 'Za Novice iz Moravske doline'.

Tatjana Čop, odgovorna urednica

**ROKODELSKI DAN NA GRADU TUŠTANJ
JE **PRESTAVLJEN** NA JESENSKI ČAS.**

O natančnem datumu prireditve vas bomo pravočasno obvestili. Pridružite se nam na naši FB strani in ustvarjajte z nami!

Rokodelke in rokodelci Moravske doline

»Vrtec ogradila bodem, rožic nasadila bodem.«

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: URŠKA BIRK

Ledeni možje in »uscana« Zofka so za nami in sedaj je pravi čas za sajenje sadik zelenjave in enoletnic, ki komaj čakajo, da dobijo svoj prostor pod soncem.

V mesecu maju lahko vreme spravi vrt v raj ali pa v puščavo, zato moramo poskrbeti, da rastlinam ne bo primanjkovalo vode ali hranil, predvsem pa s sajenjem ne smemo prehitovati.

Vse ob svojem času!

Paradižnik in druge plodovke sodijo med toploljubne vrtnine, zato jih v vrt sadimo šele, ko ima zemlja 15°C. Pri tej temperaturi se namreč začne razvijati dober koreninski sistem, ki je potreben za visok in zdrav pridelek. Za plodovke je zelo pomembno hranilo kalcij. Še posebej v vročini in suhoti jim ga je potrebno dodajati. Najbolje jih je vsakih 14 dni po listih poškropiti s kalcijevimi pripravki ali najenostavneje z mešanico mleka in vode (1:1). Pomanjkanje kalcija se kasneje kaže v črnih lisah na dnu plodov.

Še je čas za zasaditev korit

Balkonska korita so sedaj že pri večini od nas nasajena. Kdor jih še ni nasadil, to v tem mesecu

in začetku naslednjega še vedno lahko naredi. Kdor jih še ni upal postaviti na prosto, to sedaj lahko brez zadržkov naredi. Ko smo to postorili, sledi najpomembnejše delo – redno in ne pretirano zalivanje. Upoštevajmo pravilo – manj je več, sicer lahko povzročimo koreninsko gnilobo. Najbolj primerna voda za zalivanje je deževnica. Če je nimamo, pa

Vrtnarija Kocjančič

ODPRTO

Senožeti – Dol pri Ljubljani, ob glavni cesti
DOMAČA VZGOJA

DELOVNI ČAS DO 6. JUNIJA 2020

Od ponedeljka do petka od 8.00 do 18.00.
Ob sobotah od 8.00 do 13.00.

Po 6. juniju nas pred obiskom predhodno pokličite na telefon 040 194 463, kjer smo na voljo tudi za druge dodatne informacije.

»Ko roža zasije, tudi vrt zasije.«

Vabljeni!

S tem kuponom pri nakupu uveljavite 10 % popust.

poskrbimo, da bo voda za zalivanje čim bolj postana. Če smo kupili kakovostne sadike in kakovosten substrat, jih v tem mesecu še ni potrebno gnojiti.

Poskrbimo za cvetočo podobo do jeseni

Sedaj, ko smo poskrbeli za okna in balkone, pa se lotimo še gredic in urejanja grobov. Trajnice in čebulice so v veliki meri že odcvetele, zato ta mesta lahko popestrimo s pisanimi enoletnicami, ki nas bodo navduševale vse do jesenske zmrzali. Zasadimo lahko drobne begonije, živahne smrdljivke, verbene, sunvitalije, okrasne koprive (te sproti vršičkamo, da se bolj razraščajo), cinije, sončne gazanije (te so

Oranžna je simbol želja in predstavlja zadovoljstvo. Zelena barva je barva zdravja in nam sporoča udobje. Bela barva nas pomirja in je simbol tišine in iskrenosti. Predstavlja tudi skromnost. Modra barva predstavlja resnost ter zmanjšuje stres in skrbi.

V vrtu izbirajmo dobre sosede

Na zelenjavnem vrtu je dobro upoštevati pravila dobrih vrtnih sosedov in pa setvenega koledarja. Vse to pripomore k boljšemu pridelku. Ne pozabite tudi, da se paradižniku zalistniki odstranjujejo na dan za plod in cvet. In da mu je zraven dobro posaditi baziliko ali pa smrdljivi tagetes. Vsi dobro vemo,

odvisne od sonca - saj imajo sicer zaprte cvetove), kupčkaste ageratume, pisani portulaki, dišeče sivke, ki odganjajo mrčes in še in še. Izbira je vsako leto večja. Na grobovih jesenske mačehe tudi počasi prehajajo h koncu. Predvsem jim bo vedno bolj škodila vročina. Zato je sedaj idealni čas, da jih zamenjamo s cvetočimi enoletnicami (da se še pred vročino novo nasajene rože dobro prekoreninijo). Od teh najpogosteje izberemo rumene cekinčke, drobno mirto ali pa kakšno kombinacijo sunvitalij in modrih čudežev.

Za lepo cvetlično gredo se je potrebno potruditi

Predno bomo enoletnice posadili, odcvetelim čebulicam porežimo cvetove, liste zaenkrat še pustimo, da bodo čebulice zacvetele tudi drugo leto. Odstranimo jih lahko šele ko se povsem posušijo. Neodstranjeni odcveteli cvetovi čebulic bodo namreč kazili na novo zasajeni vrt. Če želimo, da bi trajnice nekoliko pocvitala še v poletje jim moramo odstranjevati odcvetele cvetove ... s tem namreč spodbujamo nastanek novih cvetov. To pravilo velja tudi za vse enoletnice in balkonsko cvetje. Tudi na grmovnice ne smemo pozabiti. Odcvetele cvetove le-teh porežemo. Tudi barve zasajenih rastlin vplivajo na naše počutje: rumena cvetlica je simbol sreče, prijateljstva in nas vedno navdušuje. Rdeča roža predstavlja močna čustva, ljubezen, pogum in je simbol mladosti.

da so zadnje čase tudi nadležni polži vedno manj izbirčni in napadejo vse kar jim pride na proti. V boju proti njim je kar nekaj predlogov, med drugim jim smrdijo nekatere rastline kot so čebula, česen, rožmarin, pelin, žajbelj, timijan, ognjič...lahko jim naokoli vrta posujemo koruzni škrob, ki jim bo onemogočil prehod do dobrot ...

Rožmarin je za spomin

Še nekaj malega o nepogrešljivih dišavnicah, ki tudi ne smejo manjkati na nobenem vrtu. Rožmarin za spomin – zimzeleni grm, ki je bogat vir antioksidantov in ima protivnetni učinek. Dodaja se predvsem mesnim in ribjim jedem. Šetraj, začimba sreče, krepi našo moč in pomaga pri črevesnih boleznih. Je tudi odličen dodatek solatam. Majaron prispeva k zniževanju krvnega tlaka in je naravno pomirjevalo, lajša izkašljevanje ter dobro vpliva na delovanje črevesja. Iz mete in melise si lahko pripravimo izvrsten osvežilni sirup. Meta izboljšuje krvni obtok, melisa pa deluje pomirjevalno. Ne sme manjkati niti timijan ali materine dušice, ki deluje rahlo protibakterijsko in lajša izkašljevanje. Pa origano, ki je, med drugim, nepogrešljiv dodatek na doma spečeni pici.

Delo na vrtu je čudovita dejavnost, ki ni draga in nam pomaga pri psihični razbremenitvi in tudi fizični dejavnosti. Naj vam polepša vsak dan!

Besede mikajo, zgledi vlečejo

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: MARJAN PAPEŽ

Znaraščanjem prebivalstva v mestih in selitvijo v primestne občine se povečuje tudi raba poljskih poti in kmetijskih površin za rekreacijo, med drugim tudi za sprehajanje psov. Pri tem pa nastaja problem, saj njihovi lastniki pogosto ne počistijo za njimi. Tako so pasji iztrebki pogosto predmet spora med lastniki psov in ostalimi. S tem se povečuje nevarnost prenosa raznih bolezni na domače živali in ljudi.

Iztrebki so zelo neprijetni že, če nanje stopimo, kaj šele, če pride z njim v stik otrok. Velikokrat ga pohodi, med igro se lahko z njim tudi umaže, kar je še kako nehigiensko.

Opozorilne table za lastnike psov lahko zmanjšajo konflikte med različnimi uporabniki prostora.

Problem s pasjimi iztrebki je, da je v njih ogromno škodljivih bakterij. Te proizvajajo razne toksine, ki so strupeni, glavni problem pa je to, da, ko pridejo v prebavni trakt domačih živali, izkoristijo ugodne pogoje za svojo rast in prevladajo nad koristnimi mikroorganizmi. V iztrebkih so navzoči tudi povzročitelji črevesnih bolezni. Okuženi psi z iztrebki izločajo veliko število jajčec in z njimi okužijo njive, travnike, igrišča, zelenice, dvorišča, parke, gozdove itn. Tudi puščanje iztrebkov na travnikih je povsem neprimerno, čeprav tam praviloma ni otrok, ki bi se lahko okužili. Prepogosto lastniki psov pozabijo, da je pokošena trava – sveža, silirana ali sušena – namenjena prehrani domačih živali, torej pasji iztrebki tudi v krmo ne sodijo! Na državni ravni zaenkrat še ni predpisa, ki bi celovito opredelil ta problem. Okvir za sankcije je Zakon o prekrških, na občinski ravni pa to opredeljujejo občinski odloki. Globe se razlikujejo od občine do občine, izrekajo pa jih občinski inšpektorji. Višina globe za skrbnika, ki za svojim psom ne pobere iztrebka ali pa pri sebi nima vrečke, je različna, glede na občinske odloke – od 60 v manjših občinah v notranjosti države do 250 v obalni občini. V nekaterih obmorskih občinah na Hrvaškem pa je lahko globa tudi 400 evrov. Da takega predpisa še ni, je lahko tudi objektiven razlog, teža problema v občinah kot so Domžale, Logatec, Kamnik na eni strani in občinah kot so Osilnica, Bloke ali Kuzma pač ni primerljiva. Vendar pa se ta problem s selitvijo (stalno ali vikend) mestnega prebivalstva na podeželje širi tudi na ta območja, zato

Prepogosto lastniki psov pozabijo, da je pokošena trava – sveža, silirana ali sušena – namenjena prehrani domačih živali, torej pasji iztrebki tudi v krmo ne sodijo!

Če bi ob poteh postavili še 'vrečkomate' in postavili koše za pasje iztrebke, bi bil to še korak naprej pri reševanju problema, seveda pa ga to ne bi v celoti odpravilo. Verjamemo, da bi mnogi sprehajalci psov uporabljali vrečke in pasje iztrebke odlagali v koše. Tako ne bi bilo slabe volje pri sprehajalcih, pa tudi konfliktov z lastniki ali najemniki kmetijskih površin bi bilo manj.

Bela štorcklja v Moravški dolini

Besedilo in fotografija:

Bojana Dorič

Bela štorcklja je največji evropski ptič, ki gnezdi v Evropi, zahodni in severni Aziji in severozahodni Afriki. Pri nas je najbolj razširjena v severovzhodnem delu Slovenije, kjer je Prekmurje znano kot pokrajina belih štrkov.

V zadnjih letih so jo opazili tudi na zahodnem delu Slovenije in na Gorenjskem. Tudi v Moravški dolini smo lahko opazovali štorcklje, ki so se na močvirnatem delu doline – logu in bližnjih travnikih zadrževale kakšen dan, nato pa so odletele drugam.

Sprehajalci ob Drtijščici imamo srečo, da lahko že tretje leto opazujemo par štorckelj pri hranjenju, graditvi gnezda, valjenju jajc in vzgajanju mladičev. Na kmetiji na Trznu pri Dragici in Francu Kodermanu po domače Pr' Pekovc, so štrku in štorcklji pripravili visoko nad tlemi poseben gnezditveni podstavek. Pred tremi leti je ta isti par začel graditi gnezdo na strehi njihove hiše. Ker je bila podlaga zelo spolzka, se je gnezdo kar nekajkrat podrlo. Trud in stisko štorckelj sta opazovala Dragica in Franc. Sklenila sta jima pomagati in v ta namen sta ob hiši postavila visoko gnezditveno gnezdo z ograjo. Vanj sta nanosila dračja in vejice. Kmalu sta štorcklji opazili novo gnezdo in se vselili vanj. Pariti sta se začela, ko sta gnezdo dogradila ter zavarovala pred drugimi pari. Gnezdo tako po več letih dograjevanja in obnov, lahko tehta okoli 500 kg. Izmenično sta valila in skrbno urejala gnezdo in pazila na jajčka, ki jih je 3–6, odvisno od leta in hrane. Po približno 35 dneh se je iz jajca izlegla štorcklja. Mlada štorcklja je hitro zletela iz gnezda. Domačih se ni bala, saj se jim je približala na manj kot meter.

Letos je priletel štrk že v začetku marca. Začel je graditi gnezdo, a je v dneh ohladitve odletel. Ko so nastopili toplejši časi, se je vrnil in

kmalu za njim je priletela tudi štorcklja. Lanskega mladiča niso opazili. Pari si lahko poiščejo novega partnerja, po drugih opažanjih pa ostanejo pari vse življenje skupaj in ob smrti enega, tudi drugi kmalu pogine. Po navadi gnezdi na obstoječih gnezdih. Domači menijo, da je par še vedno isti. V gnezdu so opazili jajce, ki ga par pridno vali in izmenično skrbi zanj. Kaj kmalu bomo lahko opazovali na logu štorckljo družinico, ki bo po travnikih in ob vodi iskala hrano.

Ker bela štorcklja v mnogih okolišjih, tudi v Sloveniji, predstavlja znanilca sreče v kraju, kjer gnezdi, še posebno pri tisti hiši, bodimo le oddaljeni opazovalci štorckelj in srečni, ker živijo v našem kraju.

Zaščitne maske s strani podjetja Termit

Podjetje Termit d.d. je civilni zaščiti v Občini Moravče doniralo 1500 zaščitnih mask. Župan Občine Moravče, dr. Milan Balažic se iskreno zahvaljuje vodstvu podjetja za to humanitarno gesto.

Ljubezen ne pozna meja, ne ovir

Naša mami Veronika Čebela, po domače Tomažetova Vera iz Dešna, je maja letos praznovala okrogli jubilej – devetdeset let življenja.

Kot mlada trgovka je delala v Konzumu na Senovem in prav tu jo je spoznal naš oče Franc Čebela, ki je delal v tamkajšnjem rudniku. Vzknila je ljubezen in začelo se je skupno življenje v rudniški koloniji, kjer sta dobila stanovanje. V koloniji sta se tudi rodili prvi hčerki Branka in Darinka.

Življenje pa ubira svoja pota in družina se je kmalu morala seliti na očetovo kmetijo v Dešen. Mama Vera je začela kmetovati in skrbeti za otroke, ki so drug za drugim prihajali v skromen dom. Za Branko in Darinko so na svet prišli še Simon, Sonja, Damjana in Mojca. Ker je bila kmetija majhna, je moral oče še

naprej delati v rudniku lignita v Velenju, kasneje pa v kamnolomu v domačem kraju. S svojo pridnostjo sta zgradila nov dom in novo gospodarsko poslopje. Izšolala sta otroke in jih naučila pridno in pošteno delati. Privzgojila sta jim čut do soljudi in zavedanje, da morajo pomagati drug drugemu, kakor tudi

vsem ostalim ljudem, ki so potrebni pomoči. S skromnimi sredstvi je bilo težko preživeti in izšolati vse otroke. A uspelo jima je in vseh šest otrok se je zaposlilo, v službah pa so bili uspešni in priljubljeni. Mama Vera je ponosna na svojo veliko družino Čebela. Ta danes šteje kar devetinštirideset članov, ki so med seboj prijatelji in se imajo iskreno radi.

"Draga mami, zahvaljujemo se vam za vse, kar ste nam dali, radi vas imamo in vam pošiljamo devetdeset poljubov ter kličemo: Še na mnoga zdrava leta!"
Vsi vaši otroci z družinami

Zahvala

Iskreno se zahvaljujemo za hitro pomoč gasilcev iz PGD Moravče, PGD Peče, PGD Krašče, PGD Velika vas, PGD Vrhpolje in CZR Domžale ter gasilcem PGD Zagorje in PGD Kandrše pri gašenju požara.

Še enkrat najlepša hvala!
družina Knez

Cenjene bralke, spoštovani bralci!

Od decembra 2018 so objave v rubriki »Zahvale in V spomin« brezplačne. V Novicah pa lahko objavite brezplačno tudi vesele dogodke, ki jih želite deliti s sokrajani: obletnice, napovedi porok, objave rojstev ...

Uredništvo *Novic iz Moravske doline* vabi k sodelovanju vse, ki sestavljate križanke, sudoku, uganke ... Dobrodošli so tudi vsi predlogi, kako popestriti in izboljšati naše *Novice*. Vabimo vse, ki imate stare razglednice Moravske doline, da nam jih posodite za objavo.

Novi letnik *Novic iz Moravske doline* je prinesel tudi nov koncept idejne zasnove naslovnice. Predstavljali bomo različna področja, ki so prisotna v naši občini: rokodelstvo, obrt, umetnost, kulinariko, arhitekturo, restavracijsko ... Zato v letu 2020 odpiramo nov natečaj. Vabimo vas, da na uredništvo pošljete predloge, katero področje naj v sliki (in besedi) predstavimo in seveda fotografije s tega področja, ki so primerne za naslovnico.

Rubrika pisma bralcev v *Novicah iz Moravske doline* je odprta za vaša vprašanja, pobude in kritike. Seveda pisma ne smejo biti žaljiva ali zlonamerna. Pišite nam na e-naslov: **moravske.novice@moravce.si!**

Med razpadom, diktaturo in svobodno prihodnostjo

BESEDILO: LJUDMILA NOVAK, poslanka EP

Ne mine dan, ko ne bi prebirali poročil o obolelih, ozdravljenih ali številu umrlih zaradi posledic bolezni novega koronavirusa (Covid-19). Mnogi so zaradi svojega poklica v položaju, ko nimajo časa za premišljevanje, pač pa morajo ukrepati in iz dneva v dan pomagati drugim, lajšati njihovo stisko in bolečine. Zato moje razmišljanje ne more mimo ponovne zahvale vsem, ki nosijo največjo težo in odgovornost v teh časih preizkušenj.

Evropska unija (EU), z njo pa tudi Slovenija, v zadnjih 10 letih že drugič vstopata v krizno obdobje. Prepričana sem, da bo tokratna kriza lahko politično precej bolj usodna od tiste, ki se je začela leta 2008, če se politični diskurz in dejanja ne bodo osredotočala na pomen solidarnosti in empatije.

Ne želim si, da bi z blatenjem EU s strani nekaterih voditeljev duh svinčenih časov komunizma in kratenja demokratičnih svoboščin spet preplaval naš kontinent ali morebiti celo preostali svet. EU je ob prejšnji finančni krizi šla čez mukotrpna pogajanja, ki so trajala kar dve leti (2010-2012). To, kar se je tedaj zgodilo v dveh letih, se je v zdajšnji krizi v manj kot mesecu dni!

Evropski parlament je že konec marca za prvo blažitev posledic pandemije koronavirusa potrdil prerazporeditev 37 milijard evrov kohezijskih sredstev in razširitev solidarnostnega sklada. Slovenija bo ob tem prejela skoraj 600 milijonov evrov. Verjamem, da je del tega zneska vlada namenila tudi za izredno pomoč vsem samostojnim podjetnikom, lastnikom podjetij in zaposlenim. Podpora v višini 2,7 milijarde evrov bo namenjena razdelitvi zaščitne opreme, razvoju zdravil in testiranja.

V Bruslju je bil dosežen tudi dogovor o več kot 500-milijardnem kriznem paketu pomoči. Slovenija bo iz evropskega reševalnega sklada (ESM) lahko najela skoraj milijardo evrov pomoči! V okviru prihodnje finančne perspektive pa naj bi bil vzpostavljen tudi sklad za okrevanje gospodarstva.

In navsezadnje ne smemo prezreti, da je Evropska centralna banka (ECB) sprejela kar 750 milijard evrov težek protikrizni program, s katerim bo prek odkupovanja obveznic zagotavljala likvidnost podjetij v evrskem območju.

Zato z vso resnostjo želim zavrnilo zlonamerne trditve, da je EU v tej krizi neaktivna. Verjamem, da EU ima mehanizme, s katerimi bomo to krizo lažje prebrodili. Ne bo sicer lahko oziroma bo težje kot kadar koli prej. A narediti moramo vse, da nam bo uspelo. Cena neuspeha bi bila preprosto previsoka.

GLASBENA ŠOLA DOMŽALE

vabi k vpisu nove učence!

Sprejemni preizkusi za vpis novih učencev za šolsko leto 2020/21 bodo potekali med 15. in 19. junijem 2020

v prostorih Glasbene šole Domžale, oddelka Mengeš in oddelka Moravče.

Vljudno vas naprošamo, da v izogib gneči svoje otroke predprijavite:

1. na spletni strani GŠ Domžale (www.gs-domzale.si) preko klika na zavihek PRIJAVA NA SPREJEMNI PREIZKUS,

ali

2. osebno v tajništvu šole (od ponedeljka do petka od 10. do 12. ure).

Po opravljeni prijavi na spletni strani boste prejeli povraten mail z navodili glede datuma in ure sprejemnega preizkusa.

Sprejemni preizkus ni potreben za učence *Glasbene pripravnice* in *Predšolske glasbene vzgoje*:

PGV - predšolska glasbena vzgoja (vpisujemo otroke, rojene v letu 2015)

GLP - Glasbena pripravnica (vpisujemo otroke, rojene v letu 2014)

Vpis za PGV in GLP bo potekal: med 12. in 16. junijem na spletni strani GŠ Domžale (www.gs-domzale.si) preko klika na zavihek **PRIJAVA NA SPREJEMNI PREIZKUS**, ali osebno v tajništvu šole (15. in 16. junija od 10. do 12. ure).

Otroke v PGV in GLP vpisujemo do zapolnitve mest, velja vrstni red prijav. Dodatne informacije o instrumentih in programih, ki jih poučujemo, najdete na **www.gs-domzale.si**.

Veselimo se novih malih glasbenikov!

Občina Moravče

t: 01 72 47 140 / f: 01 72 31 035
 Ponedeljek: 8.00 - 10.30
 in 11.00 - 15.00
 Sreda: 8.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
 Petek: 8.00 - 10.30 in 11.00 - 13.00

Karitas

Tretji četrtek v mesecu: 17.45 - 18.45

Rdeči križ

g: 031 291 564
 Prvi ponedeljek v mesecu:
 17.00 - 19.00

Župnijski urad

t: 01 72 31 055
 Ponedeljek in petek: 9.00 - 10.00
 in 16.00 - 18.00

Pošta

t: 01 72 96 510
 Ponedeljek, torek, četrtek, petek:
 8.00 - 10.30 in 14.30 - 17.00
 Sreda: 8.00 - 10.30 in 14.30 - 18.00
 Sobota: 9.00 - 11.00

Policijska pisarna

Ponedeljek: 16.00 - 18.00
 Petek: 8.00 - 10.00
 Zadnje nedeljo v mesecu:
 8.00 - 10.00

Osnovna šola Jurija Vege

t: 01 72 31 003 in 01 72 31 210
 www.osmoravce.si
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Vrtec

t: 01 72 31 227
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Podružnična osnovna šola Vrhpolje

t: 01 72 31 233
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Zavod za gozdove

Revir Moravče, Vegova 7
 g: 041 657 223

Gasilska zveza Moravče

t: 01 72 31 234
 24-urna dežurna služba
 na telefonu 112

Knjižnica Daneta Zajca

t: 01 72 31 359
 Pon. in pet. zaprto
 Torek in četrtek: 13.00 - 19.00
 Sreda: 7.00 - 9.00 in 11.00 - 14.00
 Sobota: 9.00 - 12.00

Ambulanta splošne medicine

t: 01 72 31 008
 Ponedeljek in sreda: 13.00 - 19.00
 (sprejem do 18.00)
 Torek, četrtek, petek: 7.00 - 13.00

Ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 943
 Ponedeljek in sreda: 13.00 - 19.15
 Torek: 7.00 - 10.30 (ambulanta),
 10.30 - 13.00 (posvet)
 Četrtek: 7.00 - 10.30 (ambulanta)
 Petek: 7.00 - 8.00 (ambulanta)
 8.00 - 11.00 (sis. pregledi),
 11.00 - 13.30 (ambulanta)

Diagnostični laboratorij

Ponedeljek in sreda: 13.00 - 18.00
 Torek, četrtek in petek: 7.00 - 12.00

Zobna ambulanta

t: 01 72 31 150
 Ponedeljek in sreda: 6.45 - 13.15
 Torek in četrtek: 12.45 - 19.15
 Petek: 6.45 - 12.45

Zobna ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 750
 Ponedeljek in sreda: 7.00 - 14.00
 Torek in četrtek: 13.00 - 19.00
 Petek: 7.00 - 13.30

Patronažna služba

t: 01 72 32 944
 Od ponedeljka do petka: 7.00 - 8.00

Lekarna

t: 01 77 70 245
 Ponedeljek: 12.00 - 19.00
 Torek, četrtek, petek: 7.30 - 14.00
 Sreda: 13.00 - 19.00
 Prva sobota v mesecu: 8.00 - 12.00

Kmetijska svetovalna služba KGZS - Zavod LJ, Izpostava KSS Domžale

Šaranovičeva cesta 21a, Vir
 t: 01 724 18 45 ali 01 724 48 55
 Uradne ure: ponedeljek in sreda
 od 8. do 11. ure oz. po dogovoru

Slovenski okoljski javni sklad, mreža ENSVET

Brezplačno energetsko svetovanje
 gasper.stegnar@ensvet.si
 (po predhodnem dogovoru)

LAS Srce Slovenije

Svetovanje s področja razpisov
 v okviru LAS, Občina Moravče
 Prva sreda v mesecu: 9.00 - 12.00

Spomini ostanejo.

Za vedno je zaspala draga mama

Angelca Firm

Počiva, v njej tako ljubi, Moravški dolini.
 Hvala vsem, ki ste jo imeli radi.

Stane s Štefko

Očesna optika Martin Krhlikar s.p.

Trg svobode 2, Moravče
 01 723 28 22; 040 709 232
 Od ponedeljka do petka
 Od 8.00 do 12.00 in
 od 15.00 do 19.00

MIZARSTVO AVBELJ

IZDELAVA POHIŠTVA PO NAROČILU

Avbelj Milan s.p. –Mizarske storitve
Stegne 1, 1251 Moravče
www.mizarstvo-avbelj.si
info@mizarstvo-avbelj.si
GSM: 041 641 446

Prí Jurku

GOSTILNA IN PICERIJA

DOSTAVA HRANE NA DOM

tel.: 01 723 28 83

gsm: 040 144 783

Trg Svobode 15, 1251 Moravče
<https://www.facebook.com/PicerijapriJurku>

BORIS KOPITAR
SVETUJE

**PREVERITE SLUH IN
POSKRBITI ZANJ**

OBIŠČITE AUDIOBM
AUDIOBM.SI SLUŠNI CENTRI

BARVE LAKI PIRC

NOVA
TRGOVINA
ZA DOM

Sončna ulica 1a, Domžale - Vir

NASPROTI TRGOVINE HOFER
051 647 602

ODPRTO ŽE OD 6. URE

BARVE, AVTOLAKI, ČISTILA ...

3M

TEKNOS

ALCEA C.A.R.F.I.T

- brezplačna kontrola vida
- korekcijska očala
- sončna očala
- športna očala
- kontaktne leče

OK
optika
KRHLIKAR

Očesna optika Krhlikar

Trg svobode 2, 1251 Moravče
T: 01 723 28 22, M: 040 709 232
optika.krhlikar.pe@gmail.com
www.optika-krhlikar.si

NOVO PRI NISSAN KRULC

SKLEPANJE ZAVAROVANJ

- novo zavarovanje
- podaljšanje
- za vsa vozila

Kontaktna oseba: URŠA REMS BROADAR
Tel: 01/7231-200, 031-362-397
Email: ursa.rems@nissan-krulc.si

NUDIMO TUDI

CENITEV KASKO ŠKOD IN KAROSERIJSKA POPRAVILA

- vse znamke vozil
- vse zavarovalnice

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

ČAS ZA DOBRE PONUDBE

VOZILA NISSAN IZ ZALOGE

DO 6.600 € PRIHRANKA*

7 LET JAMSTVA**

KRULC

ZE 30 LET POOLASČENI SERVISER
VOZIL NISSAN

KRULC d.o.o.
 Cesta heroja Vasje 8, 1251 Moravče
 Delovni čas 08-18, sobota 08-12.
 Tel: 01 723 12 00 www.nissan-krulc.si

Kombinirana poraba goriva: 8,0 - 4,7 l/100 km. Emisije CO₂: 126 - 207 g/km. Emisijska stopnja: Euro6d Temp. Emisije NO_x: 0,0181 - 0,0577g/km. Emisije trdnih delcev: 0,0002 - 0,00092g/km. Št. delcev (x10⁹): 0,01 - 1,67. Vrednosti meritev porabe in emisij ustrezajo novemu standardu meritev WLTP (globalno usklajen postopek testiranja za lahka vozila).

*Ponudba velja ob nakupu vozila v akciji Cash Plan preko Nissan Financiranja. Stranka je v okviru akcije Cash Plan upravičena do promocijskega popusta v višini do 6.600 € z vključenim DPV, ki velja za Nissan X-Trail 1.7 dCi 170 kWd. Tekna s kovinsko barvo, možnost odloga pričetka odplačevanja mesečnih obrokov do 120 dni in brezplačnega podaljšane jamstva. Pogoj akcije je sklenitev finančne pogodbe z minimalno financirano vrednostjo 5.000 € in minimalnim trajanjem financiranja 24 mesecev. Odlog pričetka odplačevanja do 120 dni je omogočen v primeru minimalnega 20% pologa in v primeru ustrezne bonitete stranke. **7 let jamstva obsega 3 leta tovarniške garancije ter podaljšano jamstvo za 4., 5. leto po programu "As new", 6. in 7. leto pa po programu Basic, oz. za 160.000 km, karisti se zgodi prej. Ponudba velja za omejeno število vozil na zalogi. Akcija velja do 30.6.2020, oz. do razprodaje zaloga. Renault Nissan Slovenija, d.o.o. si pridržuje pravico, da akcijo predčasno zaključi ali je podaljša. Priljubimo si pravico do napak. Silke so simbolične. Več na www.nissan.si

PEPLAST

Brizganje plastičnih mas - PVC ograje - Rolete - Žaluzije - Tende - Komarniki - Garažna vrata

ALU - PVC VRATA IN OKNA

Bogati izbor vhodnih vrat!

Branko Peterka s.p.
 Štandrova 9a,
 1251, Moravče, Slovenija
 Tel: 01/ 7232 - 868
 Gsm: 041/ 753 - 617
 info@peplast.si

www.peplast.si

Avtohiša Vesel

Martin Vesel s.p.

SERVIS

Češnjice 16b
 1251 Moravče

- Priprava vozil za tehnični pregled
- Servisne storitve za vozila vseh znamk
- Brezplačno nadomestno vozilo
- Kleparska dela
- Delovni čas pon - pet od 8h - 18h

t. 01 72 31 032
 g. 041 687 336

www.avtohisavesel.si

TV - INTERNET

Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore in Krvavca - Kržišča. Brezžično do objekta!

ZANESLJIVO IN UGODNO!

- TV od 16€, INTERNET od 13€, MOBILNI TELEFON od 5€/mesec
- Najbolj gledani kabelski programi s SLO podnapisi, tudi v HD
- INTERNET in IPTV signal tudi s kamniškega gradu, Krma, Ambroža, Velike Planine, Zgornje Javoršice, Kališča, Rožična, Zasavske Svete gore, Peč, Črnivca, Slivne, Sv. Miklavža

☎ 040 997 007
www.zvezdatv.si www.gorosan.com

ZANESLJIV SERVIS LCD TV

VRATA JERMAN

PRODAJA IN MONTAŽA

MARKO JERMAN s.p.

gsm.: 041 387 111
 e-mail: mare.jerman@gmail.com
 www: montaza-jerman.net

izmere • svetovanje • prodaja • montaža • servis